

ЗЛАТИБОРСКЕ ВЕСТИ

БРОЈ 43 ■ октобар, 2018. године ■ БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

„Голд гондола” добија стубове

Стране 6 и 7

ТЕМА БРОЈА: БИСТРЕ ВОДЕ ЗЛАТИБОРСКЕ

Вода са Сушичког врела ка Златибору уз помоћ страних донатора

Стране 2, 3, 4 и 5

Спортски парк на Златибору и кружни ток код кампа

Страна 8

www.zlatibor.org.rs

Turistička organizacija Zlatibor

ПРЕДСТАВЉАМО
ХОТЕЛЕ ЗЛАТИБОРА

Планински шарм „Зеленкаде”

Страна 11

ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ЗЛАТИБОРСКИ ЕКО АГРАР ЧАЈЕТИНА

МЛЕКАРА
НАША ЗЛАТКА

ЕКО АГРАР

Развијена ошћина Чајетина, недавно наирађена високим признањем Академске уније Оксфорда као престижна и иновативна локална самоуправа, изузетну пажњу поклања водама и водоснабдевању. Пред њом се, сходно развоју догађаја, ошћарају важни послови око коришћења пијаће воде са изворишта Сушичко врело. Наиме, градско руководство Ужица, чије сјановништво по-

следњих година користи воду са Сушичког врела, најављује моућношћ да ће предстојећим завршећком модернизације ужичке фабрике воде већ у наредној години за водоснабдевање овог града поново почетећ да се користи главна водоакмулација Врутци. То ошћара ошћини Чајетина прилику да своје извориште Сушичко врело ускоро искористи за сојствене пошребе.

Истовремено, значајна пажња чајетинске локалне самоуправе усмерена је и на решавање пићања ошћадних вода, у оквиру пошћављеног циља да ово буде прва еколошка ошћина у Србији. Главни део пошћухваћа је златиборско Пошћројење за пречишћавање ошћадних вода, на коме се радови, у сарадњи са Словенијом као донашором, интензивно и по плану обављају.

Вода са Сушичког врела ка Златибору уз помоћ страних донатора

„Вредност инвестиције водоснабдевања са Сушичког врела је око три милиона евра за обе фазе: водовод и резервоари до Златибора; ако будемо обезбедили новац, за годину дана можемо реализовати пројекат”, каже Милан Стаматовић

Поводом најав да би ужички водосистем ускоро могао да се прикључи на водоакмулацију Врутци, што мења садашњу ситуацију око Сушичког врела, председник општине Чајетина Милан Стаматовић каже да је извориште Сушичко врело увек било на територији чајетинске општине и планским актима предвиђено за потребе водоснабдевања нашег подручја.

– У датом тренутку, када је град Ужице остао без водоакмулације Врутци, ми смо уступили тај извор и омогућили да се Ужичани снабдевају водом са Сушичког врела док не реше свој проблем. У складу са својим развојним плановима, ми радимо на реализацији пројекта Сушица, којим је предвиђено да се водом снабдевају села од Трипковце до Чајетине и од Чајетине до Златибора. Како бисмо касније водоакмулацију у Рибници могли да користимо у комерцијалне сврхе, као и за забавне садржаје, а чак и као резерву за читаву територију општине Чајетина – истиче за „Златиборске вести” председник Стаматовић и најављује:

– У 2019. години, озбиљно ћемо кренути са радовима на Сушичком врелу, без обзира како град

„ У 2019. години, озбиљно ћемо кренути са радовима на Сушичком врелу, без обзира како град Ужице буде решавао свој проблем водоснабдевања ”

Ужице буде решавао свој проблем водоснабдевања. Јер у уговору са њима стоји да град може користити само прелив, а да је извориште наше. Вредност инвестиције водоснабдевања са Сушичког врела је око три милиона евра за обе фазе: водовод и резервоари до Златибора. Ако будемо обезбедили новац, за годину

дана можемо реализовати пројекат. Највећи део посла у смислу припремних радова, приступне путеве и документацију, ми смо већ урадили. На изворишту је урађена црпна станица и део цевовода, чиме смо знатан део посла обавили. Очекујем да ћемо уз добру сарадњу са страним донаторима наш пројекат реализо-

вати врло брзо. Конкурисаћемо као што смо урадили и са Пошћројењем за прераду отпадних вода. Ипак, нама није хитна експлоатација Сушичког врела. Док ми ставимо у функцију „Златни град” уз Рибничко језеро вероватно ће и Ужице решити свој проблем са водом.

Прстен од четири изворишта

Тај водовод ка Златибору, напосиће Милан Стаматовић, биће део ширег интегрисаног водосистема:

– Већ смо говорили о томе да нам је циљ да са четири изворишта направимо прстен на целој територији општине Чајетина и све водове користимо, уколико би се десио неки квар. У поменутој ситуацији, нестанак воде би могао трајати најдуже 15 минута, што је веома важно и због потреба нашег становништва и великог броја туриста. Цела територија се развија, не само Златибор и Чајетина. Ако обезбедимо стабилно снабдевање и сеоских подручја, уз осталу пратећу инфраструктуру, постоје услови за живот.

Председник с тим у вези додаје да је руководству општине Чајетина у интересу да се обнове сва наша села која су веома занимљива по свом културно-историјском наслеђу, те да ће им обезбеђено водоснабдевање и квалитетна инфраструктура дати шансе за још снажнији развој.

– Све акумулације у Србији имају свој век трајања. Ми смо потпуно свесни тога, зато се и пребацујемо на изворишта. Касније, самом реализацијом пројекта Сушичког водовода наш план је да се у овај систем укључи и Доброселичка река, чиме би потпуно решили водоснабдевање.

Рибничко језеро, напомиње Стаматовић, тада би се користило у туристичке сврхе, са забавним садржајима:

– Не би било ограничења за реализацију изградње спортских садржаја које смо планирали у том делу. Најпре мислим на „Златни град“, где би се то подручје потпуно ставило у функцију са једним сасвим новим делом Златибора. Отвориле

равно и увећало приходе, не само у Чајетини, већ и у Републици Србији.

Консултовање струке у свему

Председник општине Чајетина се нада да ће се можда нешто и променити на републичком нивоу, па ће актуелни режим схватити колики је значај Златибора.

„ Све што радимо на Златибору радимо са реномираним државним институцијама и уз консултовање струке. Једино имамо проблем са политиком и политичарима који не разумеју струку „

би се нове могућности у правцу развоја здравствених центара, као и хотела високе категорије. Не би било индивидуалне градње, већ једна спортска академија и здравствене клинике за које већ сада имамо заинтересоване инвеститоре. Упоредо радимо на томе да се локација припреми, а да ми у перспективи језеро на тај начин ставимо у функцију. То би поменутим комерцијалним садржајима додатно поправило понуду, а на

– Извесно је да ће и инвеститори са својим захтевима ићи ка министарствима, досадашња лоша ситуација једном се мора завршити, јер то не иде нико у прилог. Све што радимо на Златибору радимо са реномираним државним институцијама и уз консултовање струке. Једино имамо проблем са политиком и политичарима који не разумеју струку. Радимо све у складу са законом и под контролом државних институција. Једино нисмо

могли, а то је посао државе, да исконтролишемо и санкционисамо бесправну градњу. Ако у целој Србији, како каже ресорна министарка, има два милиона нелегалних бјеката, зашто се само истиче Златибор. Зашто се не помиње Београд? То су нама лоше рекламе од стране министарства и појединаца који су у служби криминалаца. Али нас то неће ометати у нашем послу, јер консултујемо стручњаке. Тако са Рударско-геолошким факултетом радимо Сушичко врело, а у наредним годинама радићемо и на геотермалним бушотинама.

– Најпре ћемо почети са истражном бушотином и тек тада Златибор добија на пуном значају и потпуно заокружује понуду. Очекујемо експлоатацију геотермалне воде, а тада ћемо имати све важне елементе доступне: здраву воду, здраву храну, еколошки очувану средину, прераду отпадних вода, чврсти отпад селектован и на уређен начин одложен. Општина Чајетина је потпуно уређена средина, за шта смо недавно и добили признање у Енглеској, за разлику од осталих локалних самоуправа у овом неуређеном систему – каже за „Златиборске вести“ председник Стаматовић. **М. Ј.**

Постројење за пречишћавање отпадних вода у пробном раду на пролеће

Радови на изградњи Постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) на Златибору су интензивирани. У плану је да до краја године бетонски радови буду завршени и да се објекти укrove, а да се током зиме ради на монтажи опреме. Уколико све буде ишло по плану, постројење ће бити пуштено у пробни рад на пролеће.

Почетак грађевинске сезоне није био наклоњен извођачима радова. Честе кише правиле су велике проблеме приликом извођења припремних радова, најпре у откопима а онда и у насапању јаловином.

Уговор за изградњу овог постројења потписан је 2016. године између ЈКП „Водовод Златибор“ и конзорцијума фирми „Јединство“, „Хидроинжењинг“ и „Беохидро“. Укупна вредност инвестиције је 4,5 милиона евра. Општина Чајетина финансира пројекат са три милиона евра, а словеначка влада преко своје агенције „Центар за међународну сарадњу и развој“ (ЦМСР) са 1,5 милиона.

– План је да у 2019. години добијемо Постројење за пречишћавање отпадних вода на Златибору. Изградњом ППОВ Златибор значајно ћемо побољшати квалитет воде потока Обудојевица и реке Рзав, који припадају дринском сливу. Овим утичемо на унапређење стања екологије Златибора, али и суседне Републике Српске чиме наш пројекат добија и прекогранични значај – истиче Раде Јовановић, директор ЈКП „Водовод Златибор“, и додаје:

– У многим деловима Србије,

„Мислим да ће овде долазити из читаве Србије да виде на који начин је урађено постројење и какви су његови ефекти, врло брзо ће цела Србија морати да изгради слична постројења, што су захтеви Европске уније“, истиче директор ЈКП „Водовод Златибор“ Раде Јовановић

чак и у Београду, не постоје колектори који би прикуљали канализацију, већ су и даље на систему септичких јама, а о постројењима за прераду отпадних вода да и не говоримо... То је велики проблем касније, јер ће морати да прекопавају постојећу инфраструктуру (путеве, тротоаре и друго). Ми имамо ту срећу да смо размишљали о томе на време и да је комплетна канализациона инфраструктура на Златибору урађена и све комуналне отпадне воде доведене у једну тачку. Остаје нам само да завршимо постројење.

Опрема која ће бити уграђена у постројење произведена је код режимираних светских произвођача из Немачке, Аустрије и Швајцар-

ске. Практично ће бити референца како извођачима радова тако и Златибору, као туристичком месту које жели да има чисту средину и константно ради на унапређењу екологије.

– Мислим да ће овде долазити из читаве Србије да виде на који начин је урађено постројење и какви су његови ефекти. Врло брзо ће цела Србија морати да изгради слична постројења. То су захтеви Европске уније, али мислим да је и крајње време да у Србији самостално, без притисака споља, радимо на очувању наше животне средине јер је пуно водотокова загађено отпадним водама – напомиње Јовановић.

ППОВ Златибор ће бити опера-

тивно у 2019. години, а њиме ће газдовати особље ЈКП „Водовод Златибор“. Директор „Водовода“ каже да ће бити принуђени да од постојећих радника одреде оне који ће радити на постројењу. То ће правити проблеме пошто је систематизација уређена за постојеће потребе овог предузећа. Због тога ће упутити захтев ресурсним министарствима да им омогући ново запошљавање, јер је тренутни број запослених недовољан.

– Ми Златиборци смо свесни природних блага које наш Златибор поседује, а ово је један од показатеља како општина Чајетина, али и ЈКП „Водовод Златибор“, мисле на очување природе, без обзира да ли је Златибор проглашен за Парк природе или не. Одређивање локације, плански акти, идејни пројекат, приступни пут, трафо-станица и активности на другим предусловима за изградњу ППОВ Златибор трају скоро деценију. Опредељени смо да Златибор и његове бистре воде сачувамо за будућа поколења и мислим да смо на добром путу изградњом овог ППОВ и других у осталим насељеним местима општине Чајетина – закључује директор ЈКП „Водовод Златибор“.

Ово постројење предвиђено је за 20 000 еквивалент становника са могућношћу проширења за додатних 10 000, пратећи све интензивнији развој Златибора. Изградња сличних постројења за пречишћавање отпадних вода планирана је и у Чајетини, Рибници, Сирогојну и Мачкату.

Драгана Росић

ППОВ Златибор и за Словенце добра референца

Представник словеначког „Хидроинжениринга” Давор Рачич истиче да је сарадња извођача радова на постројењу са општином Чајетина и ЈКП „Водовод Златибор” одлична

Главни финансијер градње златиборског ППОВ-а за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) је општина Чајетина са три милиона евра, али и Словенија значајно помаже, донацијом упола мање вредности. Словеначко учешће у овом послу је присутно и преко љубљанске фирме „Хидроинжениринг”, која је један од чланова конзорцијума извођача радова. О њиховим искуствима и ономе што је урађено разговарали смо са Давором Рачичем, извршним директором продаје „Хидроинжениринга”.

*** Да ли сте задовољни динамиком радова на ППОВ?**

– Динамика рада је повољна. Увек има места за напредак, али имајући у виду временске неприлике које су биле изражен фактор од марта када смо почели са радовима до краја јула (у том периоду су били рађени само земљани радови, за које је потребно суво време), динамика ја задовољавајућа – оцењује за „Златиборске вести” Давор Рачич.

*** Шта је урађено до сада и какав је план до краја године?**

– До сада је изведено низ радова. На базену септике и базену пумпне станице и грубе решетке завршени су бетонски радови на комплетним објектима и тестирања базена на водонепропустљивост. Урађена је припрема и тестирање постелице за темеље самце монтажних стубова технолошке зграде. На улазном мерном каналу извршена је замена гла-насипање, разастирање и набијање тампонског слоја од каменог материјала, израда танког слоја бетона и бетонирање. Бетонирани су и припадајући АБ зидови, завршен је и канал и тестиран на водонепропустљивост. Што се тиче СБР базена, ту је

урађен ископ за темељну плочу у слоју стене серпентинит, хидрауличким чекићем. Утовар и одвоз материјала на депонију, довоз, насипање и набијање тампонског слоја од каменог материјала на делу ископа. Израда одводних канала по ободу ископа и непрекидно црпљење подземне воде. Темељна плоча СБР базена је предвиђена да се дилатационо бетонира из три сегмента. У овом тренутку су завршена два од три сегмента темељне плоче.

Давор Рачич

За управну зграду је урађен довоз каменог материјала, насипање, разастирање и набијање тампонског слоја испод темеља. Израда танког бетона испод темељних трака и израда темеља и темељних трака.

Набављена је и сва кључна технолошка опрема, која ће се допремити у складиште у Ужицу током овог и наредног месеца, где ће бити привремено складиштена до уградње на коначно позицију на ППОВ.

*** Ко су произвођачи те опреме?**

– Сва опрема је одабрана од реномираних произвођача. Механички предтретман, груба решетка, пријем септике, класирер песка је од немачке фирме „Хубер”. Дуваљке су од фирме

„Хафи” из Аустрије. Декантери су од „Хидметала” из Словеније. Постојење за дехидрацију муља произвела је „Вестфалиа” из Немачке, док су пумпе и мешалице од немачке фирме „КСБ”. Филтер за отпадни ваздух је од „Костања” из Словеније, а УВ дезинфекција је фирме „Ведеко” из Немачке. Уз то је набављена и сва кључна мерна опрема, која ће се због осетљивости инструмената чувати у складиштима произвођача до саме уградње. Догово-

*** Да ли сте задовољни сарадњом са општином Чајетина и ЈКП „Водовод Златибор”?**

– Сарадња са општином Чајетина и ЈКП „Водовод Златибор” је одлична. У принципу вођење пројекта дешава се на више нивоа, од најнижег где сарађују вођа градилишта - грађевински надзор - надзор наручилаца, преко средњег нивоа са вођом пројекта - руководиоцем изградње (главни надзор) - вођом пројекта наручилаца, до највишег нивоа где сарађују директори извођача, директор ЈКП „Водовода”, председник општине и председник скупштине општине Чајетина. Преко те шеме контаката и сарадње све недоумице и проблеми око пројекта решавају се брзо и ефикасно.

*** Каква је ваша оцена значаја овог постројења?**

– Сматрам да је овај пројекат од изузетног значаја за општину Чајетина и Златибор, као зелену дестинацију у Србији. Па је тако и наша жеља да то буде објекат где су постављени високи стандарди квалитета, те да ће после изградње бити и одлична референца свим извођачима који учествују у изградњи ППОВ Златибор. Уједно и добар пример сарадње са словеначком агенцијом ЦМСР (Центар за међународну сарадњу и развој), која је са донацијом од 1,5 милиона евра помогла пројекат. Верујемо да се, уз успешно завршене радове на ППОВ, отварају услови да се добра сарадња између руководства општине Чајетина и ЦМСР надогради и убудуће, као и да се добије финансијска подршка и за друге пројекте из области заштите животне средине у општини Чајетина - изјавио нам је представник словеначке фирме „Хидроинжениринг”.

М. Ј.

„Голд гондола” добија стубове

Очекује се да радови на подизању 19 од укупно 36 стубова гондоле буду завршени до краја ове грађевинске сезоне. – Најнижи стуб висок 6,5, а највиши 30 метара, максимално међустубно растојање 544 метра

www.goldgondola.rs

На најважнијем пројекту општине Чајетина, градњи златиборске „Голд гондоле”, у току су значајни радови. Подиже се 19, од укупно 36 стубова који ће се налазити на траси ове панорамске гондоле дуге око девет километара. Тренутно се подижу стубови од почетне станице у средишту туристичког центра Златибор до међустанице на Рибничком језеру.

– Тиме се реализује трећа грађевинска дозвола на изградњи „Голд гондоле Златибор”, капиталном пројекту општине Чајетина вредном 13 милиона евра. Очекујемо да до краја године добијемо дозволу и за подизање преосталих 17 стубова – каже директорка ЈП „Голд гондола Златибор” Бојана Божанић.

Од центра до Рибничког језера

Радници окупљени у конзорцијуму одабраном на тендеру, који чине фирме „Јединство” из Ужица, „Хидромонтажа” и „Елкомс” из Београда и „Амига” из Краљева, изводе радове уз надзор француских стручњака из компаније „Помагалски”. Очекује се да радови на подизању 19 стубова буду завршени до краја ове грађевинске сезоне.

Бојана Божанић

Ова фаза пројекта, према речима стручњака из ужичког „Јединства”, обухвата стубове на делу трасе између међустанице и крајње станице. На овом делу је предвиђено 19 стубова. Стубови на линији су од челичних цеви пречника до 1,42 метра. Сви темељи су од армираног бетона и пројектовани као масивни темељи. Стубови су везани за темеље помоћу анкер завртњева.

– Висина стубова је пројектована у свему у складу са статичким прорачуном, поштујући све условљености везане за прелазак жичаре преко језера, објекта, свих траса инфраструктуре, скијашких стаза и грађевинског земљишта. Распон између стубова и њихова висина варијају у зависности од геометрије трасе. Већина растојања између стубова се налази у интервалу од 160 до 450 ме-

тара, док максимално међустубно растојање износи 544 метра – наводе у „Јединству”.

Први од 19 стубова најближи је почетној доњој станици, од које удаљен свега 145 метара и налази се на надморској висини од 958 м. Ово ће бити и најнижи од 36 стубова, свега 6,54 м. Од стубова који се тренутно постављају, најудаљенији од почетне станице је 19. стуб и то 4.473 метара. Поставља се на висини од 1.024 м, а висок је 6,68 метара. У овом делу трасе налазиће се и највиши од свих стубова, четврти. Висок је 30 м, удаљен од почетне станице 568 м и гради се на надморској висини од 982 метра.

Када је реч о основним карактеристикама стубова, занимљиво је да је највеће удаљење од тла између Т4 и Т5 – 48 метара, иза насеља „Јес мај вилици”. Изнад пута код рудника магнетита највеће је

удаљење од тла између Т13 и Т14 – 52,35м. Нешто мање удаљење од тла је између Т21 и Т22 – 49,41 м изнад Рибничког језера. На почетку језера удаљење је око 21 м, па се линеарно успиње до 49,41 м. Растојање између ова два стуба је 545, 51 м. Пре ски стаза на почетку Торника највеће удаљење од тла је између стубова Т31 и Т32 – 55,18 метара. Последњи 36. стуб, Т36, налазиће се на надморској висини од 1.483,50 м, далеко од доње станице 8.944,82м и биће висок 9,95 метара.

Говорећи о карактеристикама стубова, произвођачи и извођачи радова истичу да су сви делови поцинковани. У „Јединству” наводе и да су сви стубови су опремљени уземљењем и повезани један са другим како би се осигурао једнак електрични потенцијал. Иначе, пројектом су предвиђене адекватне мере заштите од корозије за све челичне елементе жичаре.

Реализација овог пројекта спада у категорију послова са високим степеном ризика. Реч је о монтажи опреме великих габарита и тежина, на великом броју локација. Због тога је, како наводе, врло значајно учешће рада на великим висинама. Коришћењем специфичне опреме и механизације, као и обучених радника, који већ имају искуства на извођењу сличних позиција, утицај ових ризика сведен је на минимум. У сваком случају, придржавање мера заштите и безбедности на раду биће врло значајан сегмент реализације овог посла и на томе ће се посебно инсистирати.

Динамичким планом је предвиђено, како подсећају из краље-

Изнете неистине о успешној компанији „Помагалски“

Компанија „Помагалски“ је, званично, на нашу адресу и адресу целокупне српске јавности која је од стране највиших званичника Републике Србије бомбардована неистинама, упутила допис са пратећом документацијом о идентитету компаније, пословању, билансима за ову и претходну годину, одговарајућим потврдама из банке и о солвентности. То су следећи финансијски и правни документи: финансијски извештај компаније „Пома“ са извештајем ревизора за 2017. годину; копија уписа у регистар из Трговинског суда Гренобла као доказ о регистрацији фирме и њеној активности и раду и данас; сертификат из Привредне коморе, из новембра 2017.; два најновија оригинална писма из банака као најверодостојнији доказ о солвентности компаније „Пома“.

О овоме скандалу већ је обавештена Амбасада Републике Француске у Београду.

Пројекат „Голд гондола“ се, без обзира на опструкције, реализује на најбољи могући начин и у наредних 10 дана очекује се подизање првих стубова на траси златиборске гондоле.

Компанија „Помагалски“ са седиштем у Греноблу (Француска) је реномирана фирма која ради на производњи опреме за жичаре и монтира их широм света. Тренутно раде широм Француске, у Јужној Кореји, Кини (пројекти које су недавно завршили су гондоле у Санто Домингу, Боливији, Алжиру).

Неистинама о компанији „Помагалски“ које су протеклих неколико дана на седници Народне скупштине Републике Србије износили највиши званичници Владе Републике Србије и поједини

народни посланици, затечени су и шокирани менаџмент компаније и запослени који раде на реализацији пројекта „Голд гондола“ на Златибору.

Да подсетимо, на међународном тендеру у складу са законом ова компанија је одабрана као произвођач опреме за гондолу и израду техничке документације. Уговор је потписан, остварена је уштеда за буџет општине Чајетина и пројекат покренут. Сва опрема складиштена је у складу са стандардима и правилима произвођача.

Једини проблеми који су се јављали током реализације пројекта су имовинске природе, и то на делу трасе гондоле која прелази преко државне земље чији статус управо ресорно министарство и државне институције Републике Србије не желе и неће да реше.

Компанија „Пома“ је показала велико стрпљење и поверење према општини Чајетина током реализације пројекта. Ми то ценимо и, чак у име неразумних званичника ове државе извињавамо се партнерима за изречену увреду и клевету, као и нанету штету њиховом угледу.

вачке фирме „Амига“, да радови трају до самог краја децембра. – Интерним планом смо предвидели да мање приступачне стубове подижемо сада док то временски услови дозвољавају, док ћемо приступачне стубове који се налазе у близини путева и почетне станице оставити за крај и евентуално лошије временске услове са снегом – кажу стручњаци ангажовани на овом послу у фирми „Амига“.

Опрема адекватно чувана и спремна за уградњу

Радови на подизању стубова обављају се уз надзор стручњака из француске компаније „Помагалски“. Експерт произвођача опреме је на терену заједно са ангажованим извођачима. – Радови које обухвата ова фаза су бетонирање темеља стубова и подизање стубова на деоници од почетне станице до Рибничког језера. У присуству „Пома“ експерта прегледана је и издвојена сва неопходна опрема за ову фазу градње. Опрема је адекватно чувана и спремна

за уградњу – кажу стручњаци из француске компаније.

Директор ЈП „Голд гондола Златибор“ Бојана Божанић истиче изузетну сарадњу са компанијом „Помагалски“ и њеним инжење-

рима који имају непроцењиво искуство.

– Радујемо се што се, и поред опструкција, пројекат развија. И партнери из „Поме“ су задовољни начином на који третирамо опре-

му и стање складишта у Бранешком Пољу. По њиховим речима, то олакшава квалитетан будући рад на завршним радовима – наглашава Бојана Божанић.

Иначе, у сарадњи са партнерима из компаније „Помагалски“ недавно је обављена редовна контрола опреме. Установљено је да је одложена по прописима у складу са Бранешком Пољу и да је сва на броју.

– Јавно предузеће „Голд гондола Златибор“ и наша комисија за пријем опреме, у сарадњи са извођачима из „Амиге“, током августа уредили су складиште, очистили простор и сваки део опреме, те сложили делове у складу са динамиком уградње. Сва опрема која је планирана за складиштење на отвореном простору је пажљиво преложена и проверена – рекла је Бојана Божанић.

И док се постављају први од 19 стубова предвиђених у овој фази градње гондоле, чека се дозвола за подизање преосталих 17, од међустанице до врха Торника.

З. В.

Идејно решење будућег Спортског парка на Златибору

Овде ће бити направљен нови кружни ток

Спортски парк на Златибору и кружни ток код кампа

„Изградња спортског парка на отвореном у централном делу Златибора повезаће језеро, тениске терене и друге садржаје у јединствен функционални спортски комплекс”, најављује Арсен Ђурић, додајући да је нови кружни ток значајан због регулације саобраћаја и боље доступности околних туристичких објеката и локалитета

Реализација два нова значајна пројекта, која ће бити остварена уз иностране донације, управо се припрема у општини Чајетина. Реч је о градњи спортског парка на Златибору у близини зграде Туристичке организације, као и израда Плана детаљне регулације за нови кружни ток на магистралама, који ће бити направљен недалеко од ауто-кампа „Златибор”. Тиме се настављају важне инвестиционе активности по којима је последњих година препознатљива ова локална самоуправа и златиборски туризам.

О овим подухватима разговарали смо са замеником председника општине Чајетина Арсеном Ђурићем. По његовим речима, за градњу парка и израду плана кружног тока општина је из донација укупно добила око 125.000 евра, док ће сама у та два посла учествовати са око 30.000 евра.

– Њихову реализацију планирали смо сада у ребалансу буџета, потписани су уговори и новац од донатора би требало да буде уплаћен наредних дана. Припремамо тендерску документацију, расписаћемо тендере током новембра. Реализација је на пролеће, чим временски услови дозволе – најављује Ђурић.

Пројекте финансира ЕУ ПРО И УНОПС. Програм подршке Европске уније развоју општина – ЕУ ПРО – доприноси укупном друштвено-економском развоју 99 локалних самоуправа у регионима Шумадије и западне Србије и јужне и источ-

Општина Чајетина, поред уређења локације, жели да створи равнотежу између потреба туриста за комерцијалним садржајима и потреба локалног становништва – истиче заменик председника општине.

не Србије. ЕУ ПРО има за циљ да допринесе стварању услова за привлачење нових инвестиција и отварању радних места, већој конкурентности предузећа, побољшаном раду локалних самоуправа и унапређењу социјалне инклузије.

Европска унија је за овај трогодишњи програм који је почео у јануару 2018. определила средства у укупном износу од 25 милиона евра. Програм спроводи Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС) у сарадњи са Министарством за европске интеграције и ресорним министарствима и институцијама Владе Србије. ЕУ ПРО се ослања на добре праксе и остварене резултате својих претход-

ника, развојних програма ЕУ ПРО-ГРЕС и Европски ПРОГРЕС.

Укупна улагања у изградњу спортског парка Златибор износе 142.000 евра. Од тога 115.000 добијено је као донација, док је учешће општине Чајетина око 26.000 евра.

– Изградња спортског парка на отвореном у централном делу Златибора повезаће језеро, тениске терене и друге садржаје у јединствен функционални спортски комплекс. Биће то веома садржајан парк, са малом атлетском стазом, теретаном на отвореном, справама и играоницама за децу, праве се и трибине... То је простор за спортско-рекреативне активности, доступан свим грађанима. Овим општина Чајети-

на, поред уређења локације, жели да створи равнотежу између потреба туриста за комерцијалним садржајима и потреба локалног становништва – истиче заменик председника општине.

Општина Чајетина је власник земљишта и овог објекта, док је Туристичка организација Златибор осмислила, разрадила и финансирала израду пројекта. Биће то, нема сумње, још један атрактиван и користан простор који ће обогатити понуду најпосећеније планине Србије.

Што се тиче новог кружног тока на магистралама, дата је европска донација општини за израду Плана детаљне регулације.

– У ту сврху од ЕУ ПРО смо добили 10.500 евра, а учешће општине је око 4.800 евра. У реализацију израде Плана детаљне регулације кренуће се одмах након спровођења тендера, тај будући кружни ток на магистралама је врло значајан због регулације саобраћаја и боље доступности околних туристичких објеката и локалитета. Омогућиће лакши и безбеднији пролазак возилима с једне стране ка ауто-кампу, Тић Пољу и даље ка Рудинама, Рожанству и Си-рогојну, а са друге стране ка новом хотелу „Торник”, Дино парку, „Чиготи”, спортским теренима и другим објектима у центру Златибора – истиче за „Златиборске вести” Арсен Ђурић.

Најстарији Златиборац у фијакеру прославио 101. рођендан

Свима пожелело да дочекају његове године

Панту Вранешевићу, виталном старини са шајкачом, некадашњем краљевом гардисти, почасти је приредила Туристичка организација Златибор, повезујући Пантову дуговечност са 125 година дугом традицијом организованог туризма на овој планини.

– Као посебном слављенику приредили смо Панту возњу фијакером са двопрегом кроз центар Златибора, поред Краљеве чесме која је мало старија од њега, уручивши му и поклоне. Старина бистрог ума, насмејан, био је врло задовољан. Јављао се људима поред којих је фијакером пролазио, свима пожелело да дочекају његове године.

Овом чину прикључио се и хотел „Златибор Мона“ који је приредио ручак за најстаријег Златиборца са слављеничком тортом на којој су свећице са бројем 101. Потом смо Панта одвезли његовој кући у Шаиновце – испричао је Јован Павловић из Туристичке организације Златибор.

Витални Панто Вранешевић из Шаиноваца каже да је његовој дуговечности допринео живот на обронцима Златибора, добар ваздух и здрава храна

Да је Златибор планина здравља и дуговечности доказује живот најстаријег Златиборца Панта Вранешевића из села Шаиновци, који је 11. октобра прославио 101. рођендан.

Најстаријем мештанину Златибора, који је цео живот провео на селу донедавно радећи сеоске послове, Туристичка организација Златибор приредила је рођенданску прославу. Организацији прославе прикључили су се и компанија „Златиборац“, хотел „Златибор Мона“ који је за овог старину припремио рођенданску торту, као и Ранч Зова који је у фијакеру провозао стогодишњака по Златибору.

Рођен пред сам крај Првог светског рата, Панто добро памти минула времена. Сећа се давних дана када Златибор није био ни налик данашњем модерном туристичком центру. Прича о времену када Златибор није имао ни језеро, свега пар зиданих

објеката у коме су одседали богати гости. Сећа се и туристичког успона Рибнице и Палисада, дрвених летњиковца и по које гостионице, које су ноћу осветљавале петролејке.

Најбољи је живи чувар традиције, јер се у животу бавио различитим занатима. Одрастао у шеснаесточланој породици, наследивши породично имање целог живота бавио се пољопривредом, а био је и катранџија, ашчија, пинтор, кириџија и готово седам и по деценија добар супруг и отац троје деце. Сада има петоро унука и девет прауника и увек исти рецент за дуговечност: умереност у свему.

Каже и да је његовој дуговечности допринео и живот на обронцима Златибора, добар ваздух и здрава храна. Златибору, планини већ више од једног века познатој као ваздушна бања, боља реклама од ове не треба.

Т. О. З.

УКРАТКО ИЗ НАШЕГ ТУРИЗМА...

Пољаци, Белгијанци, Бугари заинтересовани за Златибор

Туристичка организација Златибор учествовала је на Међународном специјализованом сајму туризма „Winter Events & Spa Travel Market (WESTM 2018)“, који је одржан 24. и 25. октобра у београдском хотелу „Хајат“. Овај специјализовани сајам окупио је велики број учесника, не само из Србије и земаља региона већ и из целе Европе, укључујући и велике компаније које организују пословне скупове за своје клијенте широм света. Туристичка организација Златибор користила је ову прилику да иностране компаније упозна са понудом планине, да им предочи капацитете и могућности за организовање великих догађаја и скупова, тим билдинг програма, као и велике капацитете за спортски туризам. За понуду Златибора били су заинтересовани туроператори из Пољске, Белгије, Бугарске и других европских земаља, а велико интересовање показале су и организације које се баве лечилишним туризмом.

Златиборски специјалитети представљени у центру Београда

У београдском „Гастропаут бару“ 5. октобра представљени су аутентични златиборски специјалитети: комплет лепиња, кисело млеко и препознатљиви златиборски сир и кајмак. Презентација је организована као трећи у низу до-

гађаја поводом реализације пројекта „12 Величанствених“. Домаћини су били Млекара „Наша Златка“ из села Крива Река и Туристичка организација Златибор, који су, у складу са пројектом, послужили кисело млеко и комплет лепињу као препознатљиво јело са ових простора. Догађај је присуствовао велики број новинара и представника медија, блогера из свега туризма и кулинарства, а у препознатљивом укусу комплет лепиње уживали су и гости „Гастропаут бара“, међу којима је било туриста из целог света.

Белгијски амбасадор на штанду Златибора у Новом Саду

Након успешне презентације у Словенији, Туристичка организација Златибор је промотивне активности започела и на домаћем тржишту, наступом на сајму туризма „Лорист“ у Новом Саду. Првог дана сајма штанд Златибора је привукао велики број знатижељних посетилаца, интересовање за зимовање је било велико. На сајму су поред укупне туристичке понуде Златибора, представљање и погодности за зимовање, за ране резервације су могући попусти и до 20 одсто у златиборским хотелима. Штанд Златибора посетио је државни секретар у Министарству туризма Мирослав Кнежевић, који је са директором Туристичке организације Златибор Владимиром Живановићем разговарао о побољшању туристичке инфраструктуре у

водећем туристичком центру Србије. Штанд Златибора у оквиру ТО регије Западна Србија посетио је и амбасадор Белгије у Републици Србији Лео Д’Аес, затим директорка Националне туристичке организације Марија Лабовић, као и бројни представници медија.

Петогодишња сарадња ФК „Војводина“ и хотела „Палисад“

Већ годинама фудбалери „Војводине“ летње припреме спроводе на Златибору, а сваки пут када је тако у ново-садској „старој дами“ се не поставља питање где ће бити смештени играчи и чланови стручног штаба. Хотел „Палисад“, више пута је био база ФК „Војводина“ током летњих припрема, а сада је одлучено да та сарадња буде озваничена и то за наредних пет година. Наиме, на штанду Златибора на овогодишњем сајму туризма „Лорист“ у Новом Саду потписан је петогодишњи уговор о пословно-техничкој сарадњи између ФК „Војводина“ и хотела „Палисад“. У име ФК „Војводина“ уговор је потписао спортски директор црвено-белих Саша Дракулић, док је у име хотела „Палисад“ то учинила извршна директорка маркетинга и продаје Катарина Цицварић. Поред представника медија, потписивању уговора присуствовали су и првотимци „Војводине“ Емил Роцков, Никола Симић, Филип Старич и Немања Ахчин.

Т. О. З.

Ђацима првацима од општине по 5.000 динара

У Дечјој недељи ученицима првог разреда уручене су чланске карте библиотеке, као и новчани поклон од општине Чајетина

Свих 107 ученика који су овог септембра пошли у први разред основне школе добило је бесплатно чланство у библиотеци „Љубиша Р. Ђенић“ у Чајетини. На традиционалној додели чланских карти у библиотеци ове године била је новина: уместо пакета и школског прибора добили су по 5.000 динара, што општинско руководство дефинише као једнократну меру популационе политике.

„Овај износ вероватно ће прваци и родитељи са лошијим материјалним стањем искористити паметно и добро ће доћи за оне породице које имају финансијских проблема. Наравно да ови није једина и најзначајнија мера коју општина Чајетина годинама улаже. Већ радимо на оним дугорочним плановима који ће омогућити да млади људи остану и да се повећа број новорођене деце и број уписаних ђака у први разред“, рекао је председник општине Чајетина Милан Стаматовић.

Деца из школе „Димитрије Туцовић“ у Чајетини и на Златибору, „Миљивоје Боровић“ у Мачкату, Кривој Реци и Шљивовици и „Саво Јовановић“ Сирогојно добила су и по књигу Љубивоја Ршумовића „Сунчање на месечини“ од „Песничких ватри златиборских“, а уручио им је Арсен Ђурић, заме-

ник председника општине и председник организационог одбора те манифестације.

Током обележавања Дечје недеље представници Ученичког парламента ОШ „Димитрије Туцовић“ из Чајетине и са Златибора у пратњи координаторке Иване Милојевић посетили су Скупштину општине Чајетина и упознали се са њеним радом. Ученике је срдечно дочекао председник скупштине Милоје Рајовић са својим сарадницима и упознао их са радом овог органа, који има 31 одборника.

Укупно 16 чланова Ученичког парламента, који због поштовања принципа родне равноправности чини подједнак број дечака и девојчица седмог и осмог разреда, могли су да сазнају све о раду Скупштине општине Чајетина. Рајовић им је објаснио

да се доносе одлуке о пројектима значајним за становнике наше општине, као и о раду јавних предузећа и установа.

„Ми на тој скупштини имамо од 15 до 30 одлука о којима расправљамо и усвајамо. Када их усвојимо, враћамо их управи и јавним предузећима који су дужни да одмах поступе по тим одлукама. У даљем периоду ми пратимо њихов рад и евентуално расправљамо о тим њиховим проблемима током целе године. Најважније одлуке које доноси Скупштина општине су планови што се тиче градње, ту је и буџет; увек у децембру усвајамо буџет за наредну годину. Буџет износи око две милијарде последњих година“, рекао је Милоје Рајовић.

Разговарало се о важним инфраструктурним пројектима као што су изградња панорамске

гондоле, система за пречишћавање отпадних вода, али и стварању бољих услова за све оне који желе да се баве спортом. Председник скупштине је рекао да је општина донела одлуку о куповини спортске хале на Златибору и напоменуо да је у току реконструкција спортске хале у Чајетини тако да ће бити одлични услови за тренинге. О деловању Ученичког парламента председника скупштине и његове сараднице упознала је председница Ивана Туцовић.

„Ученички парламент учествује у разним стварима у школи везаним за вршњачко насиље, за културу и друго. Мислим да је ученички парламент једна добра ствар у нашој школи и лепо је што можемо да учествујемо у ономе што је битно за школу“, рекла је Ивана.

Помоћница председника општине Чајетина Марија Јермић члановима парламента детаљно је представила грб општине, упознајући их са симболима који се на њему налазе. Дружење је завршено уручивањем пригодних поклона деци, а договорено је да ученици присуствују некој од наредних седница скупштине, како би се непосредно упознали са начином доношења одлука.

Д. Росић
М. Јевремовић

Планински шарм „Зеленкада“

„Хотелом „Зеленкада“ многи су одушевљени, госте који су раније долазили радује то што хотел поново ради, док је већина нових одушевљена тиме што су мало издвојени из гужве, а опет нису далеко од центра“, каже Рајко Аћимовић, власник „Аћимовић турса“ у чијем закупу је овај хотел

Хотел „Зеленкада“, карактеристичне планинске архитектуре, један је од првих изграђених хотела на Златибору, саграђен 1982. године. Неколико година био је под управом ПК „Златибор“, потом и ПТТ Угоститељство, као и многих купаца. Од пре две и по године налази се под закупом „Аћимовић турса“ ДОО, чији власник је Рајко Аћимовић.

– Ми се већ 16 година бавимо овим послом. Радили смо издавање апартмана у центру Златибора у вили „Језеро“, где смо имали туристичку агенцију. Имали смо доста гостију, па смо поред издавања својих, морали да закупљујемо и туђе апартмане, а

Рајко Аћимовић, власник фирме „Аћимовић турса“ ДОО.

Хотел је препознатљив по свом необичном изгледу, као и по љубазном особљу. Идеалан је за преноћиште породица, индивидуалних гостију, гостију у пролазу, група, али и деце на рекреативним наставама, као и екскурзијама.

– Поред рекреативних настава, „Зеленкада“ је примамљива и за индивидуалне госте, породице, синдикалне организације које долазе током целе године, тако да су сви гости добро дошли. Оглашавамо се на разним порталима и букингу. Хотел располаже са 45 двокреветних соба са помоћним лежајевима, четири апартмана и резиденцијом. Што се тиче додатних садржаја, њих и немамо нешто пуно, самим тим што се

налазимо под закупом ограничене су нам могућности ширења додатних услуга – каже Аћимовић и додаје да ће, уколико се за то укаже прилика, то вероватно бити велнес центар.

Наш саговорник напомиње да је гостима на располагању аперитив бар са предивном терасом, као и ресторан који је познат по квалитетној традиционалној кухињи и врсној услузи особља, које се брине да гостима амбијент и услугу учине што пријатнијим и лепшим. То су разлози због којих се у „Зеленкади“ током целе године организују свечани или пословни ручкови и прославе које посетиоци памте по топлој атмосфери, доброј храни, пићу и забави.

Са аутентичним шармом планинског амбијента, хотел је смештен на само неколико сто-

тина метара од туристичког центра Златибор. Гостима је загарантован миран боравак са веома лепим погледом, са једне стране на простране ливаде и шуму, а са друге на центар планине.

– Хотелом „Зеленкада“ многи су одушевљени. Госте који су раније долазили радује то што хотел поново ради, док је већина нових одушевљена тиме што су мало издвојени из гужве, а опет нису далеко од центра. Углавном реакције су позитивне – напомиње Аћимовић.

У његовом закупу је и отворени базен у златиборском селу Голу, на свега 12 километара од туристичког центра Златибор. За госте хотела је током летњих месеци обезбеђен превоз до базена, као и бесплатан улаз.

Драгана Росић

Рајко Аћимовић

исхрану смо организовали у неким од ресторана у центру Златибора. Онда смо видели ту могућност да објединимо смештај и исхрану. Тако се јавила идеја да хотел „Зеленкада“ узмемо под закуп. И ево, две и по године успешно послујемо – рекао нам је

Споменик у Стублу ратницима палим за отаџбину

„Оно што је најсветије у животу једног човека они су поставили на пиједестал домовине, а то је живот”, рекао је откривајући споменик Милан Стаматовић

Ове године навршава се 100 година од пробоја Солунског фронта и завршетка Првог светског рата. Златиборско село Стубло дало је 60 војника који су своје животе положили у овом и балканским ратовима. Споменик тим ратницима у Стублу подигнут је уз помоћ месне заједнице Стубло, Црквене општине Доброселица и организационог одбора, а уз свесрдну помоћ општине Чајетина. Ово спомен-обележје открио је Милан Стаматовић, председник општине Чајетина.

„Уз малу помоћ општине Чајетина и значајну иницијативу

месне заједнице Стубло, као и потомака и појединаца који су схватили значај онога што су наши преци урадили кроз историју, за нас, за будуће генерације, и овде се данас одуђујемо нашим херојима и јунацима који су оставили своје животе на ратиштима ван својих граница. Да би потомци данас живели боље и да би заштитили своје националне интересе за своју земљу. Оно што је најсветије у животу једног човека они су поставили на пиједестал домовине, а то је живот. Општина Чајетина и сви грађани Стубла су им захвални на томе и ми им

одајемо почаст за све што су урадили за своје село, за своју општину и за своју државу”, истакао је Стаматовић.

Освећење споменика обавио је свештенство Српске православне цркве. Парох доброселички Јован Стојковић захвалио се свима који су помогли подизање овог спомен-обележја, као и Историјском архиву Ужица који им је дао податке о именима изгинулих бораца. На споменику је уклесано 50 имена.

Поздравни говор одржао је пуковник у пензији Милиша Удовичић, члан организационог од-

бора, и том приликом рекао: „Село Стубло, једно од најмањих села златиборског краја, дало је равно 60 војника који су погинули у рату. Ако се узме у обзир да су то били младићи и ожењени људи у највећем напону снаге, онда се ширина тог страдања може тек сагледати”.

У име Удружења потомака ратника ослободилачких ратова од 1804. до 1918. „Мајор Коста Тодоровић” венац је положио Радиша Марјановић. У оквиру програма, млади Вујица Драговић, изречитовао је пригодну песму:

*... Тихо сјушћала се
леиња ноћ на Цер,
на шу торгу њлану.
Чак и дивља звер
јубила је смер
збој чудној сџраха
да ће смејашћи чејшама
шћо крећу без даха
Дрини, Сави.
Свуда је је љлач
шћамо хшћа
бридак срћски мач ...*

На крају су додељене захвалнице свима који су допринели подизању овог спомен-обележја.

М. Весовић

Свечано обележен Дан школе у Мачкату

Основна школа „Миливоје Боровић” у Мачкату прославила је 6. октобра свој дан ђачком приредбом. У програму су учествовала деца из све три школе – матичне у Мачкату и издвојених одељења у Кривој Реци и Шљивовици.

Школа „Миливоје Боровић” је традиционално прославила Дан школе за крај обележавања Дечје недеље, а следеће године ће прославити 160 година постојања. Директорка Ана Ристановић захвалила се свим гостима, међу којима је био и председник општине Чајетина Милан Стаматовић.

„Деца и њихови наставници су заиста вредно радили претходних дана. Надам се да су и наши гости који су били на овој свечаности задовољни. Ми смо један колектив који је јако слојан, јесмо те-

риторијално удаљени, али то нам не смета да лепо функционишемо. Сви су се одазвали позиву. Оно што је у нашој школи лепо јесте да имамо 246 ученика, и конкретно сада два одељења петог разреда, што се

у школи у Мачкату десило после 30 година”, рекла је директорка Ристановић додајући да је пораст броја ученика понос села и мештана који ту живе.

У свечаној представи ученици су

извели дечје песме Љубивоја Ршумовића, део комедије „Избирачица”, традиционалне нумере и кола, а школски хор је за крај отпевао песму британске певачице Адел.

З. В.

У Дино парку преко 300 деце присуствовало радионици „Здрава храна, здраво дете“, а у Сирогојну радила Дечја пијаца

Дечја недеља је на различите начине обележена у школама и вртићима у чајетинској општини. Док су се малишани у вртићима забавили правећи маске за традиционални маскенбал и такмичили се на спортским теренима у разноразним играма, њихови старији другари из ОШ Димитрије Туцовић су са својим учитељима припремили приредбу у част добродошлице ђацима првацима коју су извели на платоу испред библиотеке „Љубиша Р.Ђенић“.

Овом приликом првацима су уручени беџеви, па су на тај начин постали чланови Дечјег савеза. У обележавању Дечје недеље, након маскенбала одржаног у ОШ „Миливоје Боровић“ у Мачкату, у Шљивовици је 3.октобар био резервисан за дружење и спортске игре. Ученици од првог до четвртог разреда из матичне школе у Мачкату и издвојеног одељења у Кривој Реци уживали су у другарском надметању са својим вршњацима у Шљивовици. У ре-

Маскенбал, спортске игре, излети у Дечјој недељи

Маскенбал у ОШ „Миливоје Боровић“ у Мачкату

новираној физкултурној сали овог издвојеног одељења нашло се 110 малишана.

Такође су ђаци и наставници у овој седмици правили излете забавним парковима у златиборском крају. Обележавању Дечје недеље придружио се Дино парк на Златибору. Преко 300 деце присуствовало је радионици која је одржана у зеленој учионици под слоганом „Здрава храна, здраво дете“ о значају здраве исхране код деце. Након тога је уследио практични

део у којем је особље Дино пилеорије припремало здраве оброке за малишане.

ОШ „Саво Јовановић Сирогојно“ је у оквиру Дечје недеље искористила прилику да скрене пажњу јавности на проблем насиља над децом и да све одговорне актере позову на чврсто и умрежено деловање у циљу нулте толеранције према насиљу и заштите сваког детета. Завршна активност била им је традиционална Дечја пијаца која је одр-

жана 5. октобра поред цркве Светог Петра и Павла. Велики број туриста, међу којима су били и представници организације „Сос дечје село“ из Београда, имали су прилику да посете Дечју пијацу. Понуда малих продаваца је била шаренолика, са циљем да се ученици друже, добију могућност да размене потребне ствари, као и да се образују и васпитавају у духу предузетништва како би сутра били корисни чланови овог друштва. **М. Р. А.**

Време за вакцинацију против грипа

Дом здравља у Чајетини набавио је 600 доза тривалентне вакцине које садрже сва три типа вируса грипа, за које се очекује да ове зиме могу правити здравствене проблеме становништву. Са вакцинацијом против грипа у Чајетини се кренуло 16. октобра, а доктори препоручују да се заштита прими у овом периоду који је оптимално време да се организам припреми за одбрану.

„Пацијентима се предлаже да закажу термин код изабраног лекара, најбоље у преподневним часовима када већина изабраних лекара ради вакцинације. Што се тиче препорука о томе ко би требало да се вакцинише, то су хронични болесници, они који болују од хроничних кардиоваскуларних болести, респираторних а нарочито од хронично-опструктивне болести плућа, затим који се лече од шећерне болести, хроничне болести бубрега, као и код осталих имунокомпромитованих пацијената. Међу њима су и лица старија од 65 година с обзиром да им је имунитет мало слабији“, објашњава др Кристина Спасојевић из Дома здравља у Чајетини. У ризичну групу спадају и они који су свакодневно у контакту са великим бројем људи. Вакцина против грипа спречава компликације, обољевање од грипа и погоршање основне хроничне болести, спречава ширење болести међу популацијом, одношење болести деци кући, старима, изнемоглима. Стицање имунитета након вакцинације траје две до три недеље. **М. Р. А.**

„Мамино место за дојење“ и на Златибору

На Златибору, у близини језера, постављена је клупа за дојење захваљујући донацији компаније „Кепром“, која је средства за набавку и постављање клупа обезбедила издвајајући по пет динара од продаје сваког производа бренда „МАМ“. Идеја је настала због потребе да се у друштву подигне свест у вези са

дојењем. „МАМ“ клупе за дојење омогућавају мајкама да увек могу лако да нахране и пресвуку своју бебу. Ова на Златибору је десета постављена у Србији у последње две и по године, колико траје пројекат „Мамино место за дојење“, који је покренула компанија „Кепром“ у сарадњи са Школом родитељства Нада Лазић из Београда.

„Циљ пројекта је да промовишемо дојење као најздравији начин исхране беба. Пре две и по године дошли смо до поражавајућих података Светске здравствене организа-

ције да у Србији мање од 10 одсто мама доје своје бебе. Онда смо ми хтели да покренемо пројекат који ће да промовише дојење на јавном месту, да разбијемо табуе који постоје у друштву у вези са дојењем на јавном месту и да дамо подстрек мамама да је то нешто сасвим природно и да треба да нахране своју дојењем.

бебу кад год је гладна“, каже Јелена Станчић, пи-ар менаџер компаније „Кепром“, додајући да је Златибор где борави велики број породица са бебама и малом децом сигурно добро место за постављање клупе за дојење. **Д. Р.**

Храна сутрашњице од Златибора до Шведске

На дводневној конференцији у „Палисаду“ о храни сутрашњице и препознавању потенцијала у локалним системима производње здраве хране говорили амбасадор Шведске и други учесници

Дводневна конференција „Храна сутрашњице – Златибор“, коју је амбасада Шведске организовала у сарадњи са Шведским институтом, општином Чајетина, Регионалном развојном агенцијом Златибор (РРА), као и локалним организацијама и предузетницима Златиборског округа, одржана је почетком октобра у хотелу „Палисад“ на Златибору. Уз бројне госте из Шведске и региона и уз присуство локалних произвођача органске хране, представљени су примери добре праксе у овим земљама.

„Храна сутрашњице“ је пројекат чији је циљ препознавање потенцијала у локалним системима производње здраве хране, при чему је важно да се окупе локални предузетници који се баве промоцијом зеленог концепта, као и да се подстакну представници локалних заједница да размишљају слично о процесу производње хране.

„Да би било могуће производити здраву и чисту и добру храну треба имати здраву воду. Да

Развојни планови општине Чајетина по искуствима скандинавских земаља: Милан Стаматовић и Јан Лундин

би се имала чиста вода треба обратити пажњу како се рециклира, како се ради са отпадом, са другим факторима од значаја за екологију у региону. То је све повезано. Ми у Шведској тако годинама радимо и мислимо, а желимо да сарађујемо са Србијом

по истој теми, јер видимо да су прехранбена индустрија, уопште храна, врло битна основа за локалну привреду“, рекао је Јан Лундин, амбасадор Шведске у Београду.

Што се тиче економске сарадње Србије и Шведске, амба-

сатор Лундин је навео податак да малине које Шведска увози стижу управо из златиборског краја и да је тим поводом већ посетио Сирогојно и уверио се у ефикасност њиховог рада.

Чајетина је створила погодну климу за друге произвођаче

Са своје стране, општина Чајетина је својом локалном политиком створила погодну климу за друге произвођаче.

„Ми смо урадили све оно што је битно за развој једне локалне самоуправе као што је мала општина Чајетина и створили повољан амбијент, кроз изградњу инфраструктуре, стратегије развоја, дугорочне планове и кренули полако да правимо једну профитабилну локалну самоуправу“, напоменуо је Милан Стаматовић, председник општине Чајетина додавши да се Чајетина у својим развојним плановима ослањала на искуства скандинавских земаља. Такође се захвалио Влади Шведске на сарадњи на пројекту заштите животне средине, регио-

налној депоније „Дубоко“ у Ужичу, при чему је помоћ шведских стручњака била од непроцењивог значаја.

На конференцији су о виђењима својих општина у овом пројекту, о предностима, недостацима и плановима говорили и представници општина Златиборског округа.

„Ми радимо на томе да се поново оснују задруге, јер нестанком задруга нестала су и наша села. Нама и те како недостају те задруге које би откупиле све оно што наши домаћини произведу на селу“, рекао је Радосав Васиљевић, председник општине Нова Варош.

У овај пројекат су се укључили и млади људи и старт-ап организације са циљем да подигну свест о значају здраве хране и важности њене системске производње у једном друштву. О свом искуству у производњи и пласману својих производа, као и о изазовима са којима су се суочавали, говорили су и предузетници из Србије.

Искуства предузетника и пољопривредника са подручја наше општине

Другог дана конференције одржана су три округла стола на којима је било речи о важности синергије локалног система производње хране, као и о промоцији и маркетингу здравог начина исхране који утиче на здравље свих људи.

Са пољопривредним произвођачима са подручја општине Чајетина и других општина Златиборског округа, о бројним проблемима са којима се најчешће сусрећу дискутовао је модератор Милан Стевановић, некадашњи саветник у Министарству пољопривреде и заштите животне средине. Акцент је стављен на финансијске аспекте производње.

„Скупе су сировине, а рентабилност пољопривредне производње је доста ниска. Субвенције које даје Република Србија и локалне самоуправе им помажу да опстану на тржишту. Затим, ту су проблеми у наплати, у ниској цени њихових производа. То су главни изазови са којима се они сусрећу. Ми ћемо покушати да им помогнемо помоћу одређених мера, финансијских инструмената и механизма. Циљ је да њихови производи прво буду препоз-

знати, да њихова пољопривредна производња, третман и пласман тих производа буде ефикаснији и јефтинији и да крајњи купци када плате адекватну цену њихових производа тачно знају шта су купили, који је то квалитет и

мо од општине и од државе. Без тога не бисмо могли да причамо о рентабилности“, истакао је Радосав Стојановић, пољопривредни произвођач из Криве Реке.

Власница газдинства „Коза и вук“ Јасмина Костић, која се не-

је пуна амонијака користе за исхрану. На тај начин биљке прецишћавају воду и чисту враћају рибама. Значи, правимо један затворени еко систем. У питању је у потпуности здрава храна. Не могу да се користе никакви пестициди ни хербициди, јер би услед коришћења хемије риба угинула. Ту је највећи проблем направити баланс између количине биљака и количине рибе. Када се то направи после нема никаквих проблема. Кренућемо у то па ћемо видети како иде“, објаснила је Јасмина.

Предавачи су присутнима говорили и о органској производњи која може да има велики утицај на здравље људи, али и на животну средину, као и о изазовима који се могу очекивати на том путу. Једна од тема била је и допринос пчеларства у развоју концепта зелене и здраве хране, као и подизање квалитета пчелињих производа.

Мирјана Ранковић Луковић
Драгана Росић

„Предавачи су присутнима говорили и о органској производњи која може да има велики утицај на здравље људи, али и на животну средину, као и о изазовима који се могу очекивати на том путу“

са ког је географског поднебља“, казао је Стевановић.

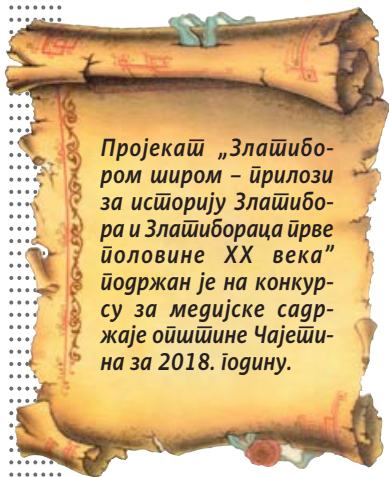
Своја искуства изнели су пољопривредници и предузетници са подручја општине Чајетина: „Ова година је што се тиче цене била доста добра, али је претходна била веома лоша, као и две уназад. Тако да се та зарада негде нивелише, као и губитак који смо имали прошле године услед суше. Значајне су мере које има-

давно са породицом преселила из Београда у Криву Реку и урбани начин живота заменила сеоским с производњом козјег сира, представила је свој нови пројекат. Реч је о аквапонији која у потпуности представља самоодрживу технику узгоја чисте, здраве хране уз помоћ риба.

„Рибе се гаје у танку. Та вода истиче, пролази кроз затворен систем. Биљке ту воду која

Балтазар и Радомир управљали шумским радовима

Већина државних и приватних предузећа на Златибору 1929. године бавила се експлоатацијом шума. – Друштво за развој рударства на Балкану радило у Чајетини

Пројекат „Златибором широм – прилози за историју Златибора и Златиборца прве половине XX века“ одржан је на конкурс за медијске садржаје ојштинe Чајетина за 2018. годину.

У августу 1929. године Начелство Среза златиборског урадило је евиденцију државних и приватних предузећа. Регистровани су основни подаци за 14 предузећа, од којих је већина била оријентисана на експлоатацију шума са Златибора.

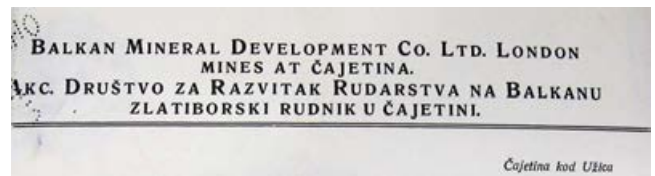
Највише предузећа налазило се на подручју Кремана и Мокре Горе, захваљујући околности да су овуда пролазиле важне саобраћајнице, пруга и пут Ужице-Вишеград, а у близини су се простирали велики шумски комплекси који су немилице експлоатисани.

У Кремнима је било лоцирано Државно предузеће за пут Ужице-Вардиште. Управник предузећа, које је имало 80 сталних радника, био је инж. Милован Смиљанић. Преосталих пет предузећа на подручју Кремана бавила су се сечом и испоруком шумског дрвета (јапије) преко железничке станице Кремна.

Судећи по податку да је упустило 13 стално запослених, добро разрађен посао имао је јапијарски трговац Милан Тарабић. Истим послом бавио се Иван Бешлић, трговац из Кремана, са 10 привремених радника, као и парна стругара Чучковић-(Веља) Милановић која је имала једног сталног и осам радника ангажованих по потреби. Годишње је прерађивала до 300 кубних метара обле

грађе, забележио је Миливоје М. Савић, начелник Министарства трговине и индустрије у пензији.

На станици Шарган-Витаси радила су два предузећа за сечу, утовари и експедицију јапије. АД Маљен ангажовао је 20 привремених радника, а послом је управљао Секула Кнежевић из Биоске. Ово друштво имало је стругару у Пожеги. Банка Југославија из Лесковца, чији повереник је био Тикомир Турудић из Мокре Горе, имала је једног стално запосленог и 15 привремених радника на сечи, вучи и утовару грађе на вагоне за експедицију. У једном документу из 1930. године забележено је да је ова фирма за три године (1928-1930) грађом утоварила 205 железничких вагона. Неколико месеци касније од писања извештаја, на станици Шарган-Витаси почела је са радом стругара на моторни погон индустријалаца Љубинка Ђурђића и Тадије Мирковића, за коју Мили-

воје М. Савић наводи да годишње преради хиљаду кубика обловине.

Предузеће „Шемат“, ангажовано на путу Ужице – Вардиште, имало је седиште у Мокрој Гори. Запошљавало је 143 радника, послом су руководили предузетници Шевић и Матејић и инж. Шелкоптон. Одељак промене банке из Босанске Јагодине на шумским радовима на подручју Мокре Горе ангажовао је 12 радника, а управљање је било поверено мајинпулантима Балтазару Шпрегху и Радомиру Јеличићу.

У Мокрој Гори је радила парна стругара „Турудић и компанија“, која је била у саставу Индустријско-техничког предузећа „Вао“ из Београда. На преради др-

вета радило је 36 радника, управник је био Рудолф Марек. Године 1929. у државној шуми „Шарган“ исечено је 1.580 кубика облог дрвета које је завршило у стругари и столарији „Вао“.

На подручју Јабланице и Беле Реке евидентирана су два предузећа за експлоатацију шума. У Јабланици власник предузећа био је Јаков Барок, трговац из Вишеграда, а ангажовао је око 50 радника. У Белој Реци парна стругара за прераду дрвене грађе са једним гатером Петра Пржуљевића и још седам лица из Ужица, ангажовала је до 15 радника. Дрво је сечено у приватним забранима и то смрча и једним делом јела, а годишње се радило 120 вагона грађе.

У Чајетини је било регистровано Друштво за развој рударства на Балкану, али лета 1929. године није било активно. Константовано је да је распустило раднике и „не ради од пре скоро годину дана“. Слична ситуација била је и са рударским предузећем у Семењеву – „до прошле године је постојало, па је рад прекинуло“. У среском центру било је регистровано и предузеће Косте Стојићевића из Ужица, које је код Краљеве Воде подизало станове Самоуправној области ужичкој. Имало је 14 радника.

Занимљиво да попис државних и приватних предузећа у Срезу златиборском 1929. године не помиње стругару АД „Златибор“ у Рибници. Ова стругара често је прекидала рад, па је можда у стању мировања била и те године и због тога није пописана. Познато је, из бележака Миливоја М. Савића, да је стругара АД „Златибор“ имала један гатер и прерађивала углавном боровину.

Девет хотела-механа са 30 соба за туристе

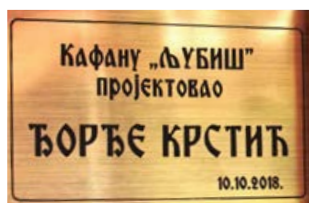
Преглед државних и приватних предузећа на Златибору 1929. није обухватио туристичке објекте (хотеле-механе) иако су они примали госте и остваривали значајну зараду током сезоне. Акт среског начелника од 10. јула 1929. године садржи попис објеката за преноћиште туриста. По њему, у општини Чајетина била су четири хотела-механе, два у Кремнима и по један на подручју јабланичке, белоречке и мокрогорске општине, са укупно 30 соба.

У околици	Креманска вода	Мокра Гора	Јабланица
Савићки манастир	4	14	25-30 соба
Јабланички манастир	1	6	20-25 соба
Витаски манастир	2	4	20-22 соба
Мокрогорски манастир	1	4	20-25 соба
Белоречки манастир	1	2	20-25 соба

Једна од најчешће коришћених речи у последње време је бренд. Наш бренд и наш печат представља стара српска кућа, грађена на четири воде, пројектована по принципима традиционалне српске архитектуре. Управо једно такво здање налази се у срцу Златибора, а припада Ђорђу Крстићу који је добар део живота, огромну енергију и неуништиви ентузијазам уградио у очување наше градитељске традиције.

Међу високим боровима на Златибору, српска кућа коју је Ђорђе сам пројектовао у старом српском стилу, са пуно укуса, делује нестварно. Дрвени столови, клупе, кревети и ормари, употпуњени са безброј различитих сувенира, враћају нас у давна времена и сећања на некадашње српске куће. Свакога ко је једном видео или боравио у њој мирис старина вратио је у дане детињства.

„Српска кућа је нешто што се мени одувек, и кроз едукацију и у животу допадало. Ја сам одувек желео да себи, ма где се обрем, ако будем у могућности

направим праву српску кућу моравског стила. Бог је учинио своје, подарио ми да то буде на Златибору, где сам направим праву српску кућу моравског стила пре двадесет година у којој живим са супругом. Често нам долази и породица из Београда, па заједно у њој максимално уживамо”, каже Крстић.

Поштујући мудрост која се преносила са колена на колена, грађена је од природних материјала који чувају здравље човека, а то су: камен, дрво и малтер. Становати у српској кући не значи живети у вековима иза нас. Напротив, у њој су: компјутер, електрични уређаји, грејање... Све што олакшава живот, али изглед и поштовање градитељске традиције су на првом месту:

„Ја сам се максимално трудио да испоштујем оно што је тра-

Топлина и гостопримство српске куће

Пројектовањем објеката у етно стилу на Златибору, Ђорђе Крстић огромну енергију уградио у очување наше градитељске традиције

диција старе српске архитектуре. У мојој кући сваки комад намештаја је цртан, прављен. Све је од масива и добило је топлину коју смо ми желели да имамо у свом дому”.

Ентеријер дома обилује старим предметима, представља својеврсну музејску збирку коју су годинама прикупљали. Посебно место заузимају мач, сабља и бајонет младог поручника Димитрија К.Ћирковића, пуковника Југословенске војске, рођеног деде Ђорђеове супруге. Њему је, као најбољем у класи Краљевске академије, припала част да присуствује крунисању краља Петра I Карађорђевића, што сведоче фотографије из тог времена.

Ђорђе је у етно стилу пројек-

товао многе куће, апартмане и угоститељске објекте на Златибору. Оно чиме се највише поноси је кафана „Пећинар” у Љубишу, коју туристи радо походе, задовољни ентеријером, избором хране и топлим пријемом домаћина.

„Из ове породице је потекла и кафана „Љубиш”, која је недавно отворена. Ту смо се такође трудили да испоштујемо део старе српске архитектуре, с тим што сам хтео овде да направим да то буде више градска рустика, али ипак се осећа моја црта и топлина коју људи примећују. Веома сам задовољан реакцијом људи који су видели објекат. Много је оних који су одушевљени топлином и гостопримством српских домаћина, што потврђује да туристе све мање интересују европски ентеријери, а све више српске куће које представљају својеврсне чуваре наше традиције”, закључује Крстић.

Драгана Росић

Фотосарајфе Овоје Никитић

Ракије наших домаћина су изузетног квалитета

„Ако сачувамо село, ако сачувамо вас произвођаче, ако сачувамо децу ми смо сачували Србију”, рекао отварајући „Ракијаду” Милан Стаматовић

Једанаести Сајам домаће ракије у Шљивовици успешно је закорачио у другу деценију постојања и саборовања. Популарна „Ракијада” ове године одржана је у новом јесењем термину, који се поклапа са брањем шљива и временом када златиборски домаћини традиционално пеку ракију.

Као и ранијих година, програм сајма трајао је два дана (29. и 30. септембар), а организатори манифестације су и ове године били: општина Чајетина, Спортски центар Чајетина, Туристичка организација Златибор, „Златиборски еко аграр” и Месна заједница Шљивовица.

Првог дана сајма, на златиборском Краљевом тргу означен је почетак 11. шљивовачке „Ракијаде” дегустацијом најбољих прошлогодишњих ракија, док је други дан, света недеља, у порти цркве Марије Магдалене у Шљивовици био предодређен за већински и главни део програма.

„Ракијаду” је симболичним

потпаливањем казана и поздравним говором отворио председник општине Чајетина и председник организационог одбора Милан Стаматовић. У свом обраћању истакао је важност неговања манифестације посвећене ракији, али и изрази незадовољство што један овакав традиционални догађај није довољно медијски праћен.

„Све ово што радимо, овакве манифестације су пример да

морамо сачувати српско село. Јер, ако сачувамо село, ако сачувамо вас произвођаче, ако сачувамо децу ми смо сачували Србију. Наш задатак јесте да се путем оваквих манифестација, па нека буде десет људи који ће ово да чују, то прошири Србијом. Нема везе што РТС и национални медији неће да говоре о овоме. Неће да пренесе ни наша међународна признања која добијамо свуда по свету и омаловажавају

их. Ми смо познати као једна од најуспешнијих локалних самоуправа и ван граница Србије. То је за вас велика предност, да знате да живите у једној модерној, савременој, уређеној локалној самоуправи. То је будућност Србије”, истакао је Стаматовић.

У такмичарском делу надметало се 95 узорака ракије, а одлуку о победницима донела је комисија у саставу: Иван Гајић-представник „Југоинспекта”, др Иван Урошевић-професор Пољопривредног факултета, и Костадин Михаиловић-инжењер технологије. Према њиховој оцени сви дегустирани производи били су изузетног квалитета, а велика златна медаља у категорији ракија од шљиве припала је Миланину Миловановићу из Љубања:

„Ја се више бавим воћним ракијама од јабуке, крушке, дуње. До сада сам добијао награде за те ракије (нана, клека, лоза). Одлучио сам да се опробам и у производњи љуте ракије, и ево, добио сам награду. То ми доста значи.

Док је Гера биће и казана „чучавца“

Постоји више од 100 година, а у Шљивовици се помиње од 1868. године. Казан за печење ракије познатији како „чучавац“ владао је овим просторима до осамдесетих година прошлог века. Што је у то време био ауто „фића“, за доброг домаћина био је „чучавац“. Није свако могао да га има. Био је скуп, имао је високу цену. Састојао се од казана (бакарног дела) и дрвеног дела, што чине: капак са носцем и табарка од 450 литара.

Села су некада била пуна народа и кад домаћин пече ракију окупе се људи, комшије и пријатељи да попију чашицу. Попије се ту поприлично. Чекајући да истекне и други казан неко је седео, а неко чучао, и по томе казан је добио име „чучавац“. На њега се претежно пекла ракија од осам до десет гради, само за изузетне прили-

Фото С. Јовчић

ке као што су славе пекло се 15 до 16 гради. Дневно је могло да се испече максимално три казана.

Управо такав казан, који је у функцији, у свом власништву има Миломир Милојевић звани Геро. Пошто је

он човек из народа, оснивањем Сајма домаће ракије у Шљивовици, популарне „Ракијаде“, свој „чучавац“ је уступио као атракцију за ову светковину. Многи туристи, а и мештани нашег краја нису ни чули за тако нешто, а камоли видели. Зато је ту Геро, да о „чучавцу“ каже шта треба.

„Чучавац сам склепао из делова, јер га целог нисам могао нигде наћи. Нешто сам платио, нешто добио на поклон“.

Сваке године на Сајму домаће ракије у Шљивовици и Краљевом тргу на Златибору можемо видети популарни „чучавац“. Радозналим туристима, а и осталим знатижељницима Геро ће увек изаћи у сусрет и објаснити процес производње домаће ракије на њему.

И након технолошке револуције казан „чучавац“ и даље живи. Док је Гера биће и „чучавца“.

Мирослав Весовић

Зоран Гачић

Арсен Ђурић и Миладин Миловановић

Костадин Михаиловић

Овим сам доказао да умам да печем и ракију од шљиве“, каже први добитник велике златне медаље. Велику златну медаљу за ракију од шљиве добило је још десет произвођача, а златном медаљом награђено је њих осам.

Награде су припале и произвођачима специјалних ракија. Велику златну медаљу добила су четири, а златну медаљу пет произвођача.

„Задовољни смо што смо у овако јакој конкуренцији, у месту које носи име по ракији која је бренд Србије Шљивовици, успе-

ли да укрсте копља наша лозовача и ваша шљивовица. Презадовољни смо златном медаљом, победити у оваквој конкуренцији је част и понос, али и обавеза за наш будући рад“, рекао је Зоран Гачић из Мостара, добитник златне медаље за лозовачу.

Признање за допринос развоју Сајма домаће ракије и промоцију села Шљивовица уручено је Костадину Михаиловићу. Он је рекао да је управо ово село колевка српске шљивовице, још од 1868. године, а захваљујући „Ракијади“ обезбеђена је зашти-

та овог бренда. Село Шљивовица носи име по овом српском националном пићу, а управо по тој рецептури шљивовица је добила од Европске комисије географски сертификат.

„Ви знате да је сајам почео 2008. године, захваљујући томе што је Европска унија прихватила да је у Србији прво почела да се производи ракија у селу Шљивовица, по чему је и добила име. Цео свет, а поготову Европа зна да је овај предео богомдан. Природа нам је дала изузетне услове земљишта, микроклиме и сунца

за нашу сорту шљивовица“, истакао је Михаиловић.

У другом делу програма проглашени су остали добитници награда. Најбоља ракија по оцени публике је Николе Брковића из Качера. Најбољу гибаницу по оцени посетилаца направила је Вера Селаковић. Најлепше чобанице су Сања Војновић и Ана Никлић из Шљивовице. Према оцени Туристичке организације Златибор, најлепше двориште је Славице Каљевић, а најлепши воћњак Дејана Росића. За најбољег здравичара жири је прогласио Раденка Радојичића.

Манифестација је и ове године употпуњена богатим културно-уметничким програмом, у оквиру кога су наступили: фрулаши, певачке групе, културно-уметничка друштва, здравичари и трубачи. Највећу пажњу посетилаца привукло је буре на точковима Миломира Милојевића Гера, где су се могле дегустирати разне врсте ракија.

Драгана Росић

Од лучара и трговаца стоком до базена у Семегњеву

Има једна стара прича да је у давна времена у Семегњево село било „Ћево“, није ницало, па се по томе село и назвало. А како су векови пролазили, ницале су овде воденице и ђумуране, суваћи за ишању стоке, црква брвнара, касније и кућалишћа за шурисће. Чувени су некад били лучари и кајштрације из Семегњева, штровци стоком и мајстори дрводеље, док данас сви знају за семегњевске базене „Код Комша“, „Златиборска језера“ и „Трчиноћа“. У савременом Семегњевоу може се планинаријом, возити бицикл шумским стазима, пећати у чистим планинским јошцима. Али за оне који овде живе увек има сеоских послова, ових јесењих дана у припреми дрва и печењу ракије.

Секач у шуми ради и кад се хлеб заледи

Док Перо Јовановић Ђумур и синовац му Зоран спремају дрва, Перова жена Јеленка плете чарапе за зиму

Од железничке станице у Семегњевоу до Пера Јовановића Ђумура има око три километра. Октобар је месец и затичемо га како спрема дрва за зиму. Помаже му синовац Зоран, који је раним зором дошао стрицу у помоћ.

Дрва су храстова, мада може и боровина, а за ову зиму биће довољно 20 метара. Мање не може. Док мушкарци дрва спремају, Перова жена Јеленка плете чарапе за зиму, а буде ту и рукавица, полувера и џемпера.

Петар Јовановић је рођен у Трипкови 1954. године. Када је напунио седам месеци родитељи се селе у Семегњево на мајчино

имање. У старој кући затичу деду и бабу и са њима почињу да живе. У државним фирмама нико није радио, а живело се од сточарства и пољопривреде. Имало се тек голико за себе.

„Некад се много лепше живело“, започиње причу Јеленка. „Више се дружило, било је више људи, у сваком домаћинству петоро, шесторо. Скупе се људи да попију

кафу. Шале се, друже, било је више смеха. Теже се живело, а лепше. Испричамо се и сваком својим путем оде“.

Данас је друкчије, ретко ко може да се види да прође путем. Понеки туриста ако наиђе. Доскора је било и планинара.

А Перо своја сећања овако описује:

„Почео сам да радим 1969. го-

дине и мењао фирме. Где је било боље тамо сам и ишао. Године 1989. запослио сам се као секач у „Србијашумама“. Посао ми је био да припремим моторку и сечем стабла. Да заведем шумски ред, то јест да уклоним гране после сече. Било је тешко, поготово у зимском периоду. Требало ми је два сата хода до радног места, Виогора, Црног Потока или Шљивовице“, сећа се он и наставља:

„Из села нас је било десетак, тако да никад нисам ишао сам. Било је ту и рабаџија, по двадесет људи у шуми. Кад се скупило за доручак ми наложимо ватру, па „окренемо“ сланину на шиљак, а буде ту и по нека ракија. Дешавало се кад су јаки мразеви да се и хлеб заледи, па се поред ватре открави и онда га једемо. Увече, у повратку, свратимо у продавницу на понеко пиво, па поред пећи дођемо себи, те нам буде весело да се и зајпева“.

Данас Перо има 64 године и са својом супругом Јеленком ради све пољопривредне послове које изискује једно сеоско домаћинство. Ускоро ће да се пече ракија, па посек, то јест клање свиња и понека овца за стељу. Од свиње се топи маст, а буде сланине и пршуте.

Док Јеленка преде, Петар завршава око дрва. А кад дође зима мање се ради. Попије се понека ракија и резне сланиница. И тако, дан за даном, прође и зима. Ко не верује, нек дође па нек види.

Петар Јовановић са супругом Јеленком

Мирслава Весовић

Ковач Ђошко веран занату 72 године

Драган Благојевић звани Ђошко ковач је у Се-мегњеви од 1946. године. Занат је завршио код приватника за време Другог светског рата. Године 1946. враћа се кући и отвара приватну радњу, која и дан данас постоји. Овај занат нема више нико да ради, неће нико ни да учи, он је одумро. То је занат ковачко-поткивачки, а ради и браварски и механичарски посао.

„Предложио бих ако неко хоће да учи те занате треба да учи, јер требаће то ако се буду задруге оснивале. Ја сам био у радној задрузи ковач, јер је потребан ковач и за село и за град, па не би требало то баш да се угаси начисто. Такође и воденичари, столари, и други стари занати”.

Занат је завршио у Кремнима код Сава Ерића. Био је Саво добар мајстор, добро га је научио занату. После је Драган радио у „Плануму” у Се-мегњеви на тунелу, а затим прешао у „Ракету” где је радио као ауто-ковач, одакле је и пензионисан. Данас живи у Се-мегњеви у својој кући.

„Рођен сам 1931. године, а мало је ковача који су издржали толике године, јер је то тежак физички посао. А ја сам то све издржао. Препоручио бих ако неко хоће да се бави овим занатом може да ми се јави да му дам инструкције и да га научим. Мајстор сам за поткивање, имам неколико заната који су везани за металску струку: браварски, лимарски, поткивачки, ковачки...”

Мајстор Ђошко је правио гумарабе, шинска кола, плугове, мотике, секире...

У време кад је он учио занат ковач је морао да зна све радове. Правио је гумарабе, шинска кола, плугове, мотике, секире, све што треба једном пољопривреднику. И сада се прави тај алат, само доста мање. Данас је модерна техника преузела производњу. Боље се исплати фабричко него да мајстор прави, мада то није истог квалитета.

„Ја, на пример, кад клепам секиру наплатим онолико колико она кошта у продавници. Јер се данас ради серијски, а ја то морам да обрадим ручно. А и материјал је скуп”.

Користи разне алате, које мора да има и ковач и поткивач. Прво наковањ и чекић. Има и

разне брусилице, бормашине и комплетан механичарски и поткивачки алат који је, углавном, сам направио. Поред тога Ђошко поседује и машине које је, такође, лично он правио, као што је машина за савијање олука.

И данас користи старинске мехове на ручно дување. Није хтео да користи мехове на струју, јер ако нестане струје не би могао да ради, док ови механички могу да раде у свако доба. Занат му је помогао да закући, а данас, као пензионер, највише се бави сточарством. Има 20 оваца, држи свиње и кокошке. И поред тога стигне да обави и неке мање ковачке послове. **М. Весовић**

Ој чашице, лијепи створе, окренем ти данце горе

Три казана шљивовице за шест сати испекли су Дробњаковићи, се-мегњевски мајстори за добру ракију

На имању Влајка Дробњаковића из Се-мегњева овог лета шљива је добро родила. Скупио је Влајко око 500 килограма шљиве и почео да пече ракију. Помогли су му стричеви

Милош и Радован. Почели су у осам сати изјута и до два сата поподне испекли три казана шљивовице.

„Да би ракија била добра прво судови морају да буду

чисти”, објашњава Радован. „Онда мораш да имаш хладну воду у табарци, тако да се она не би загрејала. Ако је увек хладна вода и ракија ће да буде боља”.

Кад се нађу два добра мајстора и познаваоца у печењу ракије онда мора да падне договор.

„Ако знамо оба, нек прво пече он, а после ћу ја, тако да се увек лепо договоримо. Ову шљивовицу што смо до сада испекли „терали” смо 14 гради”.

Уз добру ракију иде добра здравица, а за то је задужен Милош који живи подно Виогора. Здравница иде овако:

*„Ој чашице, лијепи створе,
Окренем ти данце горе.
А ви људи разне сорше,
Саг извољше.
Држте чаше, флаше у руци,
А ти Милоше, ракије „навуци”.
Ко ме «вако саг најтера
Да йолажем за шофера.
Кад сам бравар мојо бићи,
Да се кићи, да се нићи,
Неком олак, неком враша,
Ејо мени добра йлаша.
Нек нам буде све срејно,
Живо и весело.
Живели!”*

Буде ту још и печеног кромпира, тврдога сира и домаћег парадајза – уз казанску храну и ракија ће боље да ради.

М. Весовић

Бунтовник из Гостиља

Владимир Туцовић

Пише: Милосав Р. Ђенић

Рођен и васпитаван у патријархалној свештеничкој породици Јефимије и Јеврема Туцовића, у фамилији где је читаво столеће служба Богу била наследна. Стога је тешко разумети поступак њиховог прворођеног сина Владимира, младог гимназијалца који износиће своје слободарске идеје улази у сукоб са професором веронауке и после завршена четири разреда бива истеран из ужичке реалке. Од тада је живот бунтовног прогиног сина испуњен сјајним успесима и чудним падовима.

Срећно детињство у топлом породичном дому смењују бурни догађаји на српском двору на прелому векова, а ратна слава тамни након наводне велеиздаје и дугогодишње робије. А све је то имало додатну тежину, јер у животу ни радост ни тугу није имао са ким поделити.

Чинове стиче на бојном пољу

У јулу 1890. године школовање наставља у подофицирској школи и након две године добија чин поднаредника, а 1901. указом је произведен у чин поручника. Када је постао трупни официр чинове стиче на бојном пољу, последње унапређене било је октобра 1915. године када је добио чин пуковника.

Туцовићеву каријеру умногоме је усмерило познанство са Драгутином Димитријевићем Аписом. Овај обавештајни официр запажа способност и одлучност млађег колеге, његов осећај за правду и правичност и уводи га у тајну организацију „Црна рука“. И Владимир је био активан учесник у Мајском преврату 1903. године, када су чланови ове организације извршили атентат

на краља Александра Обреновића и краљицу Драгу Машин, последње чланове ове династије.

Пуковник Апис, имајући неограничено поверење у свог колегу, нуди му чланство у тајној организацији „Уједињење или смрт“ која је настала од чланова организације „Црна рука“. По статуту ове организације сваки кандидат је морао да обезбеди још пет чланова. Туцовић чланство нуди мајорима Јосифу Костићу и Петру Живковићу, али када је откривена њихова повезаност са овом тајном организацијом сватројица добијају премештај, Владимир одлази у Чачак, за команданта батаљона.

У ратовима са Турском и Бугарском командује једним батаљоном, а 1914. године преузима команду Десетог пешадијског пука Шумадијске дивизије првог позива са којим учествује у сјајним победама на Церу и Колубари, у тим српским епопејама које су ушле у светске уџбенике ратне тактике и стратегије. Изузетно храбар, одважан и искусан своје способности исказао је баш у најтежим тренуцима. Најбољи доказ његове ратне надарености показује један драматичан догађај приликом повлачења српске војске 1915. године.

Приликом повлачења српске војске према Албанији дуге колоне Десетог пешадијског пука застале су у једној удолини на левој обали реке Власине, да предахну и пробаде ноћ која се спуштала. То су били дани касног октобра кад земљу почињу да загрхују

први снегови. Голи брегови пружали су мало наде да ће се наћи какав заклон. Ратници са уздигнутим крагнама, дотрајалих и прокислих шињела беспомоћно су стајали и чекали нова наређења. Као да је судбина уклела једну војску и припремала јој уништење.

Бугарске снаге окружиле су Туцовићев пук са три стране и запретиле уништењем или заробљавањем. Срећа им није била нимало наклоњена, али се о њима брину њихов командант. Од њих је тражио да без поговора извршавају његова наређења, да се повинују ратним законима, заузврат није бирао средства да их заштити. И док су те вечери ратници за-

огрнути шињелским крилима разгледали где би се могли мало спустити, пуковник позва командира треће чете капетана Радомира Цвијовића. Он се одлучио да победи овај безизлаз дубоко уверен у духовну снагу српских сељака ратника које води.

Слушај Цвијовићу – поче суво командат гледајући га право у очи – један бугарски батаљон прешао је вечерас реку Власину, са намером да нам пресече одступницу. Наређујем ти да од своје чете узмеш три вода, четврти нека ти остане у резерви. Ујутру до седам сати, како знаш и умеш пронаћи тај батаљон и пребацити га преко Власине. Јеси ли разумео?

Разумем, господине пуковниче, али Ви добро знате да ниједан мој вод нема више од 40 редова. Има ли игде записано да су три овако убогаљена вода изнурених и про-

палих ратника напали један цео батаљон. Моја три батаљона броје око 130 људи, а треба да нападну батаљон од 1.000 Бугара који су тек дошли из Трнова. И још треба да их потуку и протерају преко набујале реке.

- Богами, Цвијовићу, тако нешто до сада није записано, али ноћас ћемо и то забележити.

- Господине пуковниче, мени изгледа да Ви жртвуете мене и моја три вода да бисте могли извући и сачувати пук?

- Тако је, ти правилно мислиш. Видиш ону светлост у даљини? Оно су бугарске ватре. Заокружили су нас са свих страна и сада је овај батаљон упућен да нам пресеке једини пролаз који је остао. Ако му то пође за руком, ми ћемо ујутру бити заробљеници.

- Добро, господине пуковниче, кажите ми бар где могу срести тај батаљон?

- Тамо негде десно од положаја званог Голема гарина. То је једна падина која се спушта у Власину.

- Господине пуковниче, напишите Ви мени то наређење.

- Због чега ти је потребно писмено наређење?

- Ако ноћас изгинемо да нико не приговори да је капетан Цвијовић самовољно одвео на кланицу 130 људи. Ако којим случајем успемо хоћу да се то призна мени и мојим измученим војницима.

Припрема за борбу с Бугарима

На ове речи пуковник Туцовић се окрете према команданту батаљона и показујући руком на хартију нареди: - Пиши.

Наредба је брзо била готова и пуковник је потписа.

- А сада, срећан ти пут, капетане.

- И Вама останак, господине пуковниче.

Владимир Туцовић

Капетан Цвијовић окупи војнике и обрати им се речима.

- Вечерас ћемо отворено разговарати, војници моји. Добио сам једну тешку заповест. Када се она преведе на наш војнички језик значи ово: три вода моје чете ноћас ће да се туку и гушају са Бугарима, јер Десети пук мора да се спасе пре зоре. Дакле људи, ми ноћас има да изгинемо! Идемо у маглу па шта нам Бог да. Потребно је само да се чврсто држимо један уз другог. Војници, ако има неко међу вама ко се толико уплашио и не сме да крене нека одмах иступи, оставићу га у четвртм воду и повести другог.

- А Ви, господине капетане? - зачу се глас из мрака.

- Ја сам српски официер зарбих ја могао напустити своју чету!

Потом Цвијовић нареди:

- Капе скините - и крстећи се упуту молбу Свемоћном - Велики Оче свију људи, молим Ти се спаси и сачувај моје војнике. Помози им у овој мрачној ноћи и невољи. Њихов пород и њихове њиве чекају да се живи врате. Буди нам милостив као што си увек био, јер ми нисмо ушли у рат да отимамо и пљачкамо туђе, него да бранимо своја села и своје куће. Покажи нам пут правде и победе, пут славе и части.

Сплет срећних околности

Захваљујући сплету срећних околности те ноћи десило се чудо. Хиљада је бежала пред стотином. На Власини, са ужасом на лицу, непомично је лежало 150 Бугара. Кад је одузео пушку и последњем од око 200 заробљених непријатељских војника Цвијовић је по једном каплару послао извештај пуковнику Туцовићу. Упућена су три официра који су констатовали да је задатак у потпуности извршен и да су бугарски губици већи него што је стајало у извештају. Командант је пред целим пуком похвалио свога капетана и његове ратнике. Дао је предлог да му се да чин мајора и одликује Карађорђево

звездом са мачевима, а он ће сам предложити своје људе за одликовања.

Туцовић је свој пук успешно превео преко Црне Горе и Албаније, а када је стигао на Крф предао је дужност и отишао на лечење у Француску, у бању Виши. По повратку на Острво спаса ухапшен је под тешком оптужбом да припада групи официра окупљених око Дра-

знао о атентату на регента. Признаје да је мајору Тривунцу причао свашта, па и оно да се не зна да ли ће Александар бити краљ, али кад је то говорио имао је на уму пропаст земље, па је сматрао да у том случају ни династија не би била поштеђена.

Пред судом је признао да је са неким Тодоровићем у возу за Таранто, разговарао о мно-

суду, по којој је девет официра осуђено на смрт стрељањем, међу њима и Туцовић. У року од 48 часова имали су право да поднесу жалбе Великом војном суду. Шесторици, међу којима и Туцовићу казна је замењена са двадесет година робије, док су Драгутин Димитријевић Апис, Раде Малобабић и Љубомир Вуловић стрељани у Микри, недалеко од Солуна.

Доктор Драгослав Зеко Смиљанић (први с лева), Владимир Туцовић, министар Милан Грол, Петар Пржуљевић и нама непозната особа

гутина Димитријевића Аписа која је код Солуна покушала да изврши атентат на регента Александра.

У априлу 1917. године, у униформи и са Карађорђево звездом на грудима, Туцовић је изведен пред суд. Теретиле су га изјаве које је дао мајору Тривунцу и извесном Тодоровићу. Он признаје да је био члан тајне организације и да је у њу ушао без икакве резерве због њених националних задатака. Наводи да је у истрази порицао своје чланство, јер је био везан заклетвом и сматрао да те обавезе треба да се држи све док не буде од ње разрешен. Порицао је да је на Крфу било говора о убиству Пашића и регента нити су се договарали о обарању владе и династије и завођењу војне владавине.

Тврдио је да ништа није

го чему, а поред његове примедбе да су официри криви за пропаст земље, да се нису борили као раније и да су само спасавали своје фамилије. Кад му је рекао да су то причали посланици, Туцовић је тада рекао "жалосни су такви народни посланици и да ће их официри у Србију пуштати кроз капију од сабаља".

Смртна казна замењена робијом

Туцовић признаје да је помагао Рада Малобабића и Мухамеда Мехмедбашића, учеснике у Сарајевском атентату а сада оптужене за атентат на регента, и то материјално. Све је то радио по Аписовој молби, који му је говорио да су то људи који су много учинили за националну ствар.

Председник суда је 23. априла 1917. године прочитао пре-

Туцовић је поверљивом пријатељу изнео примедбе на рачун Аписа: "Говорио сам му и лепо саветовао да се мало повуче, кад види да почињу да га прате и гоне, па доцније, доћи ће његово време, нека причека мало, имаће кад маљем да потегне. Али его шта он уради. И да се убио у затвору, чим је ухапшен, све би нас спасао. Овако носи грех на души за све нас".

После погибије краља Александра у Марсеју, октобра 1934. године, усвојена му је молба о помиловању, а Министарство војске и морнарице 31. јануара 1935. године враћа му чин и пуковничку пензију. Од тада живи у Београду, а лета проводи на Златибору, највише у Рибници, где је родитељима подигао спомен чесму. Умро је 7. новембра 1947. године у Београду. ▲

„Зана” Сирогојном очарана

„Читав крај Златибора је фасцинантан, али је Сирогојно наша база”,
кажу Жика и Јелена из групе „Зана”

Музеј на отвореном „Старо село” у Сирогојну је ових октобарских дана био обојен михољданском чаролијом. Ето доброг разлога да га посетимо! Још кад је у њему радионица и изложба „Змијањског веза”, а на њој познати тандем групе „Зана” Жика и Јелена, онда је напросто грех не искористити тренутак и не забележити, осим изложбе, разговор са њима.

* Вас двоје често долазите у Сирогојно. Ми смо Вас снимили и пред крај лета када је Музеј „Старо село” обележавао своју славу. Да ли долазите одређеним поводом или повод, заправо, и не треба?

– Нама повод заиста не треба, када смо на путу ми морамо да свратимо бар на дан-два, као што је летос био случај. Кад смо позвани да будемо на слави музеја нисмо уопште размишљали, већ смо оставили обавезе и дошли – кажу Жика и Јелена.

На лето концерт у Музеју „Старо село”

* Шта је то што Вас привлачи Сирогојну и да ли је то једино место у нашем златиборском крају где волите да дођете?

– Љубав између Сирогојна и нас траје већ 19 година и потпуно смо опчињени лепотом природе, гостољубивошћу мештана, експонатима Музеја на отвореном. Укратко, права

и искрена љубав! Читав крај Златибора је фасцинантан, али је Сирогојно наша база.

* Да ли сте планирали можда да направите концерт у овом лепом окружењу етно села?

– Добро питање. Правимо план да можда следеће лето направимо концерт у амфитеару Музеја „Старо село”, као захвалност дивном људима који ту раде и труде се да сваком посетиоцу и госту учине незаборавне тренутке.

* Концерт на Краљевом тргу на Златибору имали сте 2009. године, какви су утисци са њега?

– Концерт је био фантастичан, трг је био пун и мислим да смо и публика и ми уживали.

* „Зана” је „Зана”, једна од оних група које успешно трају кроз сва времена. По мало различитих стилова у осамдесетим и деведесетим, али са хитовим из свих периода. Шта је диктирало такве промене и шта је то што је Вама лично више пријало?

– „Зана” ове године слави 38 година постојања и пуно великих песама је иза нас. Било је дивних, али и тешких тренутака. Искрено, врло мало бих променио у каријери бенда и мојој лично. Уживамо у ономе што радимо и то је једино важно.

Откријте лепоту и дивне људе Сирогојна

* У време од 2000.-те наомама мање Вас је било на малим екранима, али сте активни на другачије начине. Шта је у овом периоду обележило рад „Зане”?

– Мишљења смо да није добро стално бити медијски експониран. То уме да потроши човека, да му узме енергију и скрене га са пута. Зато дозирамо наше појављивање и добро се осећамо због тога. Константност „Зане” је оно на шта смо поносни и уз добре песме наши поштоваоци и ми путујемо све ове године.

* Какви су Вам планови за наредни период?

– Планови су везани за неке нове песме, наступе. И, наравно, одлазак у Сирогојно кад год нам се укаже прилика.

* Када Вас поново можемо очекивати у Сирогојну? Иде зима, Нова година... можда тада? Да ли сте га већ посетили када је прекривен снегом?

– Кажемо, нема периода када нисмо били. Зима је прелепа, и једне године смо са пријатељима дочекали српску Нову годину. Било је незаборавно. Порука свима је: Откријте лепоту и дивне људе Сирогојна!

Мирјана Ранковић
Луковић

Позив читаоцима

Позивамо све који имају занимљиве анегдоте, пошалице, кратке смешне приче из наше свакодневице, шале, вицеве и друге облике ерског хумора да их за рубрику „Ерска народна ризница“ нашег листа пошаљу на мејл адресу библиотеке „Љубиша Р.Ђенић“ из Чајетине ljubisardjenic@mts.rs и потпишу именом и презименом.

Најбоље прилоге објавићемо у „Златиборским вестима“, а необјављени биће читани у програму манифестације „Летњи улични ерски кабаре“.

Посланик из Доброселице

Пало кнезу Милошу на ђамеј да се договори са народом о народним ђословима. Требало је изабрати ђосланике, боље речено, одредиџи их и уџиџиџи на народну скуџиџину у Краџујеваџи.

Зовну Милош ђисара и рече да изда наредбу свим кайеџанима да ђошаљу ђо једној ђредсџавника (народној ђосланика) за скуџиџину. Но кад је дошла на ред златиборска (рујанска) кайеџанија, Милош заџоведи ђисару да не ђише џамошњем среском кайеџану, већ уочи саме скуџиџине да оде у варош и ђрвој Еру која среџне да му ђрведе, јер су они џолико ђамеџни да сваки од њих може биџи ђосланик.

Милошево наређење – извршење!

Десило се да је ђисар наџшао на Акса Јечменицу из Доброселице, код која је некад кнез Милош служио, и џако Аксо ђосџаде ђредсџавник своја краја на Милошевој скуџиџини.

Скуџиџина је засела. Говори Милош, заџим редом ђосланици, а Аксо ђуџи. Дође ред на њеџа, али он и даље ђуџи. Најзад Милош рече:

– Говори неџиџо, ђазда Аксенџије!

– Блаџо џеби, ђосџодару, кад смџјеш џако да ђовриш, а нико не смџје реџи да лажеш! – рече Аксо и дуну на враџа.

Јеремџа саџио лук наџако

Збој неке сиџнице Среско начелсџиво у Чајеџини осуди Јеремџу Бучевца на 20 дана заџвора.

Оде Јеремџа у Чајеџину да издржи казну и би одмах одређен да среском начелнику саџи лук.

Јеремџа незадовољан неџравичном казном – ђосаџи лук наџако.

Година била ђодесна за ђоврђе, али лук никако да расџе. При крају издржане казне начелник зовне Јеремџу да ђа ђиџа заџио лук не расџе како џреба. А он му одџовори:

– Е ђосџодине кайеџане, да је било како џреба ја не би ђи саџио лук код џебе, неџо код своје куће!

Баба Јела с Рудина и жандарми

За време окуџације дувана никад није било довољно, џе се шверцом бавио свако, ђа и бабе.

Једном ђриликом жандарми из Чајеџине нађу и код бабе Јеле на Рудинама неколико килоџрама разној дувана.

Приликом мерења један жандарм ђоче чиџаџи који је ђараџраф за ову кривицу. Баба се мало замисли, ђа јекну:

– Куку ђецо, а џиџа би било да сиџе ми наџли оно на џавану?

– Аха, бабо...имаџ још дувана?

Жандарми уз мердевине ђохиџаџе на џаван. Баба дохваџи онај заџлењени дуван и баџи у ваџиру.

У џом сиџоше с џавана ђреварењни жандарми и кад видеше да је баба униџиџила „корџус деликџиџи“ ђоцеџаџе заџисник ђа изџирани и срџиџи одоше даље.

Ручак министра џиџије

У ђредраџно време чеџтих ђолиџичких избора био је у Чајеџини велики збор једној ђолиџичара и министра, који је био и велики џиџија.

После збора, за ђријаџеље, код ђознаџој уџосџиџеља Рајка ђривређен је ручак. Уџосџиџеља Рајко ђоднесе рачун: џолико и џолико раџије, ђива, вина, кафа, као и ђеџи јаџњади.

Министар ђоџеда ђред ђекарни-

цу ђде висаху џри свеже јаџеђе коже, ђа уџиџа:

– Побоџу Рајко, џиџо рачунаџ ђеџи јаџњади? Тамо висе само џри џазе коже.

Досеџљиви уџосџиџељ брзо му одџовори:

– Госџодине министре, две коже малоџре одвукоше ђаџчаџ!

Пиџа је осџало министру неџо да ђлаџи рачун како му је ђоднеџи.

Кад си с коњем, онда сеџи!

Сишао неки Ера, бољи домаџин, с коњем у Чајеџину и наџао се с кайеџаном у механи. Сеџели за сиџолом, ђиџуџкали и разџоварали.

На враџа од механе ђо-моли се Ерин комџија, ђа ђе реџи:

– Пеџроније, кад ђемо куџи?

– Ја сам, Миловане, с коњем, џи аџде!

– Е кад си с коњем џи сеџи, а ја одох, сиџиџи ђеш ме!

„Бистричак” створио новог „Капетана Цона Пиплфокса”

Дечи драмски студио „Бистричак” премијерно је почетком октобра извео представу „Капетан Цон Пиплфокс”, коју је за сцену припремио уметнички руководилац „Бистричка” и глумац ужичког Народног позоришта Горан Шмакић. Уз модернији поступак у реализацији текста који је близак садашњем времену, учињено је да представа деци буде живописнија и занимљивија.

Рад на представи, како је рекао Шмакић, представљао је задовољство јер је текст Душка Радовића о чувеном капетану увек актуелан и једнако занимљив, а допушта различите приступе у извођењу.

„Ово је мало другачији израз. Не само због видео бима, већ и у глумачкој игри. Ми смо представу правили да „вуче” ка такозваном, данас актуелном, постдрамском тетратру. Због тога у представи имамо још мало технологије, не само видео, него користимо мало и аудио помагала. Чули сте да се у представи говори и у микрофон,

што није уобичајено у класичном театру. То нам је била инспирација, да мало осавременимо Радовића”, истакао је Горан Шмакић..

Сцена је употпуњена одлично урађеним приказом унутрашњости и палубе брода захваљујући пројектованим сликама, а посебно изненађење изазвало је појављивање троглаве аждаје, такође призване видео-бимом, којој је Алекса Луковић позајмио глас. Алекси, који је у овој представи имао још две улоге, то је трећа представа у „Бистричку”. „Ово је било једно ново иску-

ство за мене, зато што никада пре нисам са микрофоном радио неку представу. Мислим да је било занимљиво и публици, али и мени”, каже Алекса.

Капетана Пиплфокса играо је Михаило Јанковић, ученик шестог разреда: „Па било ми је тешко зато што имам највише текста. Као капетан, главни лик, носим највећу одговорност за сваки поступак на сцени”.

О својим искуствима, још пуни узбуђења након аплауза, причали су и други чланови „Бистрич-

ка”. Јована Драгутиновић каже да јој је свидело како су одиграли представу. Најтеже је било научити текст, али су ишли постепено и успели у томе. Вељко Новаковић је дан пре представе имао велику трему, али када се појавио на сцени видео је да то није страшно, тако да је све протекло лагано. Наташа Пантовић каже да јој је најзанимљивија била аждаја, а најдража њена улога.

Репризу представе Чајетинци ће моћи да погледају ускоро.

М. Р. А.

УДому културе у Чајетини одржан је веома занимљив концерт дувачког оркестра из Швајцарске. Наступ 20 музичара аматера садржао је традиционалне швајцарске, али и балканске нумере.

Дувачки оркестар из Лозане идеју да дође у Србију добио је пре две године, када су осмислили виртуелно путовање кроз Европу на ком се срећу са српском музиком. У чајетинском Дому културе се остварила представа музичара који свирају из хобија у оркестру основаном 1970. године.

„Само је диригент професионални музичар, за нас остале је ово хоби. У последњих 20 година смо правили велике концерте са играчима и циркуским тачкама, а пре две године смо решили да направимо догађај са балканском музиком, јер добро знамо за Кустурицу и Бреговића, што је изазов за нас. Ми имамо другачију културу као дувачки оркестар, али смо упозна-

Звуци Алпа испод Златибора

Дувачки оркестар из Швајцарске свирао у чајетинском Дому културе швајцарску музику, „Битлсе”, па и нашу „Несаницу”

ли кларинетисту и хармоникаша који су се специјализовали за балканску музику. Када ово проживимо, враћамо се у Швајцарску са новим стварима и плановима за истраживање”, каже Филип Блан, директор оркестра и додаје да им је Србија позната због фудбалске репрезентације:

„За разлику од швајцарског фудбалског тима, у нашем бенду су сви из француског дела Швајцар-

ске. У Србији смо посетили и једну фарму код Аранђеловца, то је било лепо откриће. Људи су веома пријатни и гостољубиви, заиста је било дивно и то не говорим из љубазности према вама.”

Оркестар франкофоних Швајцараца наступао је и у Француској, Белгији, Канади, Ирској, Шкотској. Током три дана боравка у Србији у прилици су да обиђу мања места, а Чајетину и Врњачку Бању за насту-

пе су изабрали захваљујући Љиљана Стевић, која живи у Лозани.

„Они једном годишње оду тако негде за своју душу и сад су пожелели да то виртуелно путовање доживе и лично. Зато су хтели да буду са народом и што ближи земљи, сељацима... Они су веселјаци и уопште немају швајцарски менталитет који је мало четвртаст, и у овом пратећем тексту су названи луцкастима. И јесу луцкасти, али у добром смислу”, каже Љиљана Стевић која 50 година живи у Швајцарској. На бесплатном концерту чајетинској публици су свирали швајцарску народну музику, уз традиционални инструмент – алпски рог. Било је и обрада „Битлса”, али и звука са ових простора као што је песма „Несаница”. Емоције које изазива српска музика дочаране су текстом читаним током концерта.

Тако је први наступ неког швајцарског оркестра у Чајетини обогатио понуду Дома културе. **З. В.**

Бранку Стевановићу награда „Михаило Ћуповић”

У просторијама Удружења књижевника Србије награда „Михаило Ћуповић” додељена је песнику Бранку Стевановићу. Ова награда се додељује од 2010. године писцима из Србије и дијаспоре за допринос поезији за децу и поезији инспирисаној природом и очувањем здраве средине.

УКС је пре осам година одлучило да, у оквиру Сајма књига у Београду, један дан буде посве-

ћен додељивању награде која носи име златиборског писца Михаила Ћуповића. Међу награђенима су били писци из земље и дијаспоре: Миодраг Јакшић, Бора Ђорђевић, Момир Драгићевић, Александар Чотрић, Милан Мрдаљ, Љубиша Симић, Весна Бјелица Ђурчић,

Иво Мунћан, Светлана Магић... Овогодишњи добитник је писац Бранко Стевановић који је са својом поезијом и кратком прозом заступљен у антологијама и у уџбеницима за основну школу, а неке песме и кратке приче су му преведене на руски, русински, мађарски, румунски и бугарски је-

зик. Овај писац, који је одрастао у златиборском крају, изражавајући захвалност на додељеној награди осврнуо се и на своје познанство са Михаилом Ћуповићем, рекавши да се ниједан културни догађај или већа манифестација на Златибору није могла замислити без овог дивног песника. – Ако је Добрица Ерић „Орфеј међу шљивама”, Михаило Ћуповић је био Орфеј међу боровима – закључио је Стевановић. **М. Р. А.**

Змијањски вез „Старом селу”

Музеј на отвореном „Старо село” Сирогојно наставља да својим гостима и посетиоцима нуди разноврсне и занимљиве садржаје. Једна од активности била је представљање Змијањског веза који је уписан на Унескову листу нематеријалне културне баштине, а ову атрактивну радионицу и предавање је 5. октобра омогућила сарад-

ња сирогојног музеја са Музејом Републике Српске.

Змијањски вез је специфична техника везења коју практикују жене Змијања у Републици Српској. Од средине 19. века до данас задржао је своју орнаменталну форму, специфичне је израде, тамноплаве боје и у његовој изради увек се користе одређене технике.

„Музеј Републике Српске је 2015. године природио изложбу „Змијањски вез – свјетско нематеријално наслеђе” која је била прво представљена у Народној скупштини РС, затим смо гостовали пола године у Етнографском музеју у Београду. Гостовали смо по више музеја у БиХ да би ове године имали најзначајнији пројекат у историји на-

шег музеја: да се са изложбом представимо у Музејском комплексу Коломенско у Москви, као и у Музеју хлеб у Санкт Петербургу. Овде ће присутни моћи да се упознају са техникама израде змијањског веза које ће практично да покаже везиља из Удружења „Дуга” из Републике Српске”, испричала је за „Златиборске вести” Данијела Ђукановић, музејски саветник-етнолог Музеја Републике Српске.

Овај вез користи се за украшавање женске одеће и домаћинства, укључујући венчанице, мараме, хаљине и постељину. Његовим уврштавањем на Унескову листу нематеријалног културног наслеђа 2014. године постао је светско добро, јер садржи снажну симболику која се преноси генерацијама, те промовише креативност, друштвену једнакост и разноликост.

„Једно удружење ради овај вез на савременим кошуљама, хаљинама које млади људи у Бањалуци носе за различите свечане прилике, где је он на један софистициран начин представљен дискретно, али остала је иста симболика, исти мотив, иста техника, али на савременом платну”, нагласила је Ђукановићева.

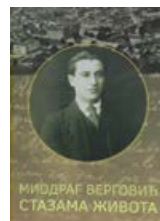
Радионици су присуствовали ученици Уметничке школе из Ужица и гости Музеја „Старо село”. Изложба змијањског веза тренутно се налази у Музеју Војводине. **М. Р. А.**

Промоција књиге која је 60 година чекала да буде објављена

Промоција књиге Миодрага Верговића „Стазама живота”, која је изашла у издању удружења „Колектив Ужице” и библиотеке „Љубиша Р. Ђенић”, одржана је 17. октобра у Библиотеци у Чајетини. Књигом је представљена мемоарска грађа која је у заоставштини ужичког учитеља и писца Миодрага Верговића чекала на објављивање око 60 година.

Миодраг Верговић је рођен Ужицу 1893. После ниже гимназије у Ужицу учитељску школу је завршио у Алексинцу. Учествовао је у Првом светском рату и један је од 1.300 каплара-ђака. После рата био је учитељ у разним селима, а затим и у Ужицу. Други светски рат је провео у заробљеничким логорима у Немачкој. Такође се бавио књижевним радом и новинарством. Био је дуго дописник „Политике”, а написао је више приповедака као и романа: „И ми, ђаци” и „Зол”. Грађу за књигу „Стазама живота” приредила је његова кћи Оливера, а захваљујући академском сликару Радмиру Верговићу и новинарима Зорану Јеремићу и Зорану Жеравчићу угледала је светлост дана.

„Ја сам заиста био фасциниран документарношћу ове књиге, описима Чајетине, Ужица, Косјерића, Алексинца, са краја 19. и почетка 20. века. Прочитао сам доста докумената, архивске грађе из тог периода, али таквих описа Чајетине, Крчагова, лова рибе на Ђетињи, Косјерића и догађаја у том

Зоран Жеравчић

окружењу, као и дешавања у учитељској школи у Алексинцу, то нигде нисам нашао”, прича Зоран Жеравчић, заступник Удружења „Колектив” Ужице и наставља: „Имали смо велику подршку од Рада Верговића који нам је помогао на све начине, обезбедио фотографије које су украс ове књиге на почетку и на крају. Имали смо огромну помоћ, која је била можда и кључна у издавању књиге, од библиотеке „Љубиша Р. Ђенић”.

У уводном делу рукописа, Миодраг Верговић читаоцу објашњава разлоге због којих је пожељно да остави забелешку о себи и давно прошлом времену рекавши да је „још из давнина уобичајено да мемоаре пишу само велики људи, сведоци политичких, научних и других великих збивања”, а мали људи остају у запећку. Пошто је и сам писац потекао из тих редова, а имајући мноштво љубави за „малог” човека, решио је да неке битније забелешке о својим прецима и њиховом мукотрпном животу у прошлости, запише. О стилу Верговићевог казивања и књижевности вредности говорио је магистар Слободан Радовић рекавши да је књига написана као руком два писца. У првом делу су топли, бајковити, лепршави описи детињства, а други је писан чињенично, више као фактографија. У сваком случају ово је, како је и један од приређивача Зоран Јеремић приметно, књига о одрастању. **Миријана Ранковић Луковић**

Паб квизови чајетинских квиз шампиона

Такмичење у кафеу „Оаза” екипно, питања ни прелака ни претешка, одзив спонзора за награде добар, Данило Ђенић откровење. – Чајетински квизаши паб квиз проширили и на Ужице

Паб квизови, настали у Великој Британији, а већ увелико развијена традиција у Београду и Новом Саду, одавно су још један сегмент друштвеног живота и у чајетинској општини.

Овај аматерски вид провере знања, у окружењу карактеристичном за пабове то јест кафиће, до сада је одржан пет пута у Чајетини, у кафеу „Оаза”. Идејни творца такмичења чајетинских квизаша и оних који се тако осећају је познати српски квиз шампион Бојан Савић, који је, како каже, пријатно изненађен одзивом учесника у нечему што је пионирски подухват у овом крају.

– Одзив у Чајетини је стварно одличан, а рекао бих и атмосфера коју правимо током такмичења. Искрено, у старту нисам знао шта да очекујем, али врло брзо се формирао одређен круг људи који редовно долази. Знање које такмичари показују је доста солидно. Требало је и мени мало времена да откријем адекватну тежину питања, јер она не смеју да буду ни прелака ни претешка већ да сва-

Фотографија власништво Бојана Савића

коме омогуће да активно учествује у квизу – каже Савић, истичући занимљив податак: и поред тога што је учествовао у великом броју квизова нема превише искуства када је у питању учешће у паб квизовима.

– Можда ће звучати чудно, али ја сам био само на једном паб квизу и то као случајни пролазник. Нисам се такмичио, већ сам свратио у ресторан како бих се видео са другом. Мало сам „ошачовао” како то функционише, мало се распитао код оних који често учествују и видео да можемо да пробамо да организујемо сличну ствар код нас. Имао сам срећу да у Чајети-

ни постоје кафић и људи отворени за нове идеје, па смо се лако договорили.

И забава и дружење

Иако је примарна одлика оваквих окупљања добра забава и дружење, свакако да је присутан и такмичарски аспект. С обзиром да је од пет одржаних квизова тријумфовао на четири (као члан две екипе), један од учесника се посебно издвојио.

– Данило Ђенић је дефинитивно најпријатније изненађење паб квиза. Показао је изузетно знање, логичку сналажљивост и он без икаквих проблема може да се опроба у неком

телевизијском квизу. Рекао бих да он тренутно има више знања од мене на почетку квиз каријере. Јако ми је драго што све екипе умеју да заблестују с времена на време и освоје поене онда кад то не очекујете.

Према Савићевим речима, квизови имају свој живот изван друштвених мрежа, али је нормално да им се истовремено и прилагођавају, те стога и оне представљају веома битан вид промоције самог такмичења, као канал којим је лакше размењивати информације и допрети до људи. Такође, додаје да је задовољан одзивом локалних фирми и предузетника за спонзорисање квизова и обезбеђивање награда победницима.

– За сада сам презадовољан одзивом спонзора и наградама које су обезбедили такмичарима. Све је почело као шала, у којој је адвокат Жељко Џамбић оберучке пристао да учествује. Други пут је то био Рајко Пелверовић, па кафић „Казабланка”, а сад се већ неки спонзори сами јављају. Захвалио бих се свима који су нас подржали и тако дали додатну вредност нашој идеји.

„Добар глас далеко се чује”

Развој ове приче у Чајетини у извесној мери свакако је утицао и на то да се са паб квизовима крене и у Ужице.

– Пре свега, паб квиза у мојој организацији не би било без Чајетине и људи из „Оазе”, који су одмах прихватили идеју о оваквом експерименту. Нико од нас није јасно знао ни како ће све то испасти ни колико ће људи привући. Пошто се „добар глас далеко чује”, чуло се за нас и у комшилуку, па је дошло и до сарадње са кафеом „Тунел”. Питање је како би и доле то изгледало и да ли би заживело да на први квиз није дошло двадесетак људи из Чајетине. Тренутно се боримо да овај вид забаве промовишемо у Ужицу, па ћемо видети како ће то изгледати за пар месеци – каже Бојан Савић за „Златиборске вести”.

Иван Јанковић

Данило Ђенић: Квиз је пре свега добра забава

После пет одржаних квизова у Чајетини најуспешнији такмичар свакако је Данило Ђенић, члан екипе „Боз бет”. Он је са два тима по два пута до сада освајао прва места, а једном је био другопласирани. Како каже, паб квизови су јединствен спој провере знања и добре забаве.

– Ово је једно лепо искуство, у сваком случају. При том, акценат није само на такмичењу у знању, бар што се мене тиче. Ја на то гледам као на могућност добре забаве, стицања нових и продубљивања старих пријатељстава. Што се успешности тиче, причаћемо после неке моје „Слагалице” или „Потере”.

Његови резултати за већину осталих учесника су својеврсно откровење, с обзиром да није познат широј квизашкој јавности, то јест да се до сада није појављивао у ТВ формама квиза.

– До сада нисам имао искуства са телевизијским формама, но никад се не зна. Можда баш оваква форма провере знања буде иницијална каписла да се пријавим за неки ТВ квиз. За сада ми више одговара овако екипно, нарочито због тога што сам у заиста сјајној екипи, са Јеле-

ном Марић, Софијом Павловић Луковић и Мирјаном Витакчић. Премда су све три биле или су још увек професорке у чајетинској средњој школи, атмосфера у тиму је заиста опуштена, а увек буде и неких комичних ситуација. На пример, кад је неко од тежих питања Софија ми упорно понавља: „Сети се, сети се...” и ја се, неким чудом, стварно сетим одговора, не знам ни сам одакле то извучем. Тако да, ако се некада будем пријавио за неки ТВ квиз, Софија иде са мном, да негде из публике додацује: „Сети се!” С обзиром да се, одавно, квизашка прича проширила и на Ужице, Ђенић у томе види додатни мотив за такмичење. Сматра да се већом конкуренцијом постаје бољи такмичар.

– Драго ми је што се квиз проширио и на Ужице. Надам се да ће ускоро почети да се одржава и на Златибору, па и шире... Здрава конкуренција свакако доприноси квалитету и већој занимљивости. Као што каже наш чувени кошаркашки тренер Душко Вујошевић: „Ако хоћете да budete шампиони, морате да трчите са шампионима”.

И. Ј.

На деветом издању "Трке преживљавања", која је одржана на Ртњу, чајетински тим „Локомотивација“ заузео је друго место. Екипу су чинили чланови ПК „Торник“ Петар Весовић, Марко Луковић, Ненад Богдановић и Александар Џамбасовић. Трку је организовала „Wild Serbia“. На овом такмичењу наступила је још једна чајетинска екипа, „Октобарска еволуција“, коју су чинили Марко Пантовић, Марко Шкодрић и Бошко Ђуповић.

Према речима Петра Весовића, председника ПК „Торник“, примарни циљ екипе био је завршити трку, тако да су оствареним резултатом превазишли сопствена очекивања. Признаје да су се после свега надали чак и првом месту, али су после дуготрајног бодовања које је трајало око пет сати ипак били једно место ниже на победничком подијуму. Ово им је био укупно трећи наступ на овом такмичењу, у нешто измењеном саставу.

Посебан изазов било је сакупљање хране на терену, што подразумева много тога, од бобица и крушки такиша, које су, каже Весовић, у једном тренутку помогле његовом тиму, па до инсеката:

Такише и глогиње за друго место „Локомотивације“ на Ртњу

Фото: ПК „Торник“

- У такмичарском делу потребно је бити спреман и тактички и физички, од читања карте до проналажења хране, паљења ватре и прављења скровишта. Испоставило се да је трка тактички била веома захтевна, а ми смо превазишли себе. Трка је кренула из села Илино, даље северном страном Ртња, по лошим временским приликама, на константној висини од око 1.000 метара. У старту нас је прстигло више од 10 екипа, али смо их касније сустигли и трка се одлучила на јужној падини

Ртња, где смо успешно решили задатке. Избегли смо да ноћимо на литицама пре мрака. Нисмо имали много хране те вечери, само крушке такише, мало глогиња, ораха и шипурака... Све то улази у бодовање, од сакупљања хране до паљења и гашења ватре, све се фотографише. У том тренутку смо били трећепласирани. Устали смо рано и добрим темпом смо се посебно истакли на "брзницу" од шест километара, где смо морали да фотографисемо бунар са гомилом јабука, после чега се тражи

најкраћи пут до циља. Дошли смо први на циљ, дуго је трајало бодовање, сматрали смо да смо најбољи, али је комисија одлучила на нисмо.

За Ртањ се везују магијске приче, које су у вези са читавим амбијентом у којем се налази ова планина. Према Весовићевим речима, Ртањ је свакако нешто што треба непосредно доживети.

- Ртањ је посебна прича, чаробна планина. Ја сам био тамо први пут, али ћемо свакако планирати неку акцију клуба убудуће, не такмичарску, већ лагану, да уживамо у лепотама Ртња. Смењивање временских услова, смењивање вегетације, много дивљачи, зечева, срна, обрасли предели... И тамо, нажалост, села изумиру, путеви су зарасли и то нам је представљало додатну тежину, оријентациона карта је рађена пре 40 година, све је на терену другачије.

З. В.

Фото: ШК „Чигота“

Шахисти „Чиготе“ освојили пето место у лиги

Шахисти „Чиготе“ заузели су пето место у овогодишњем такмичењу Лиге централне Србије група Запад. Завршни део такмичења одржан је на Златару, а Чајетинцима су нерешен меч са фаворизованом „Првом Петолетком“ и победа над екипом из Горње Трепче (7-1) били довољни за остварење примарног циља, опстанка у лиги, уз освајање петог места. У преостала два дуела „Чигота“ је поражена од „Ражња“ и „Гоча“.

Посебно се истиче резултат остварен у дуелу са „Првом петолетком“, чиме је заустављена веома добра серија резултата трстеничког тима, с обзиром да су они у претходних пет мечева имали исто толико победа. На овом мечу „Чигота“ је била ослабљена за фиде мајстора Душка Доловића и мајсторског кандидата Радована Рајевића.

Екипу „Чиготе“ у овој сезони чинили су: Милован Вилотијевић, Душко Доловић, Славко Стојић, Миланко Лазовић, Теодор Ђенић, Радован Рајевац, Дарко Виторовић и Мирослав Дабић.

М. Ј.

Аутослалом „Главом до циља“ на Златибору

На Златибору је одржана прва аутослалом трка под називом „Главом до циља“ у организацији Аутомобилског спортског удружења (АСУ) „Златибор“. На кружној стази дужине 950 метара на путу испод насеља „Јелена Анжујска“ стартовало је 64 аутомобила у девет класа, што је задовољило домаћине из АСУ „Златибор“ који су први пут организовали трку. Утисак је покварила киша у поподневним сатима, јер је омела возаче и смањила бројност публике која је била веома заинтересована за догађај код кружног тока.

„Одзив је феноменалан, потајно смо га очекивали јер знамо да сви желе да дођу на Златибор и стално су нас питали кад ћемо нешто да правимо овде“, каже Владимир Мирчић из АСУ „Златибор“ уз захвалност општини и институцијама што су помогле овај догађај.

Најбоље време и прво место у генералном пласману освојио је Живко Јупан испред Ивице Малића и Вељка Алимпијевића. Од домаћих такмичара до постоља је стигао Дејан Јованетић који је био други у класи IV са „Југом 1100“, док је Далибор Жунић заузео четврто место.

„Задовољан сам, стаза је била брза, две трке смо возили пре кише која је много утицала пошто је било клизаво. Возим већ пет година, имало је лепих резултата, није се никад отишло без пехара. Овај ауто смо направили пре неколико дана, за ову трку на Златибору радили смо све – мотор, мењач, трапове, кочнице...“, каже Јованетић.

Трка се бодује за првенство Србије у аутослалому и један је од последњих догађаја сезоне. Организацију су помогли општина Чајетина, ТО Златибор, „Спортски центар Чајетина“ и спонзори.

З. В.

Два подијума за атлетичаре „Чајетине” у Шапцу

На такмичењу Крос серије РТС-а, одржаном у Шапцу, атлетичарима Чајетине припала су два одличја. Димитрије Љубичић био је другопласирани у трци дечака 2007. годишта на 800 метара, у конкуренцији 60 такмичара. У годишту 2010. Стефану Токовићу припало је треће место на 500 метара, у конкуренцији 40 дечака.

Када су у питању резултати осталих такмичара АК Чајетина, Вукашин Вилотијевић (2009.) заузео је седмо место у трци на 500 метара у конкуренцији 40 дечака, Тијани Видић (2006.) припала је 11. позиција на 600 метара у конкуренцији 60 девојчица, Кристина Спасенић (2007.) заузела је 13. место на 600 метара (учествовало 50 девојчица), Даница Дидановић (2004.) заузела је 15. место на 800 метара (учествовало 60 девојчица), а иста позиција код дечака 2011. годишта припала је Давиду Јевремовићу у трци на 500 метара (учествовало 30 дечака).

Извор и фото: АК Чајетина

Успешни и на кросу у Рековцу

Шесторо такмичара АК „Чајетина” наступило је у Рековцу, на такмичењу у оквиру Крос серије РТС-а. Стефан Токовић је заузео четврто место на 500 метара у конкуренцији 30 такмичара 2010-ог годишта. Исти пласман остварила је Даница Дидановић у трци на 800 метара у 2004. годишту. У трци на 600 метара код девојчица (2007. годиште) Катарина Лазаревић заузела је пето, а Кристина Спасенић девето место у конкуренцији 40 такмичарки. Тијани Видић припало је десето место на 600 метара (2006. годиште), где је такође учествовало 40 такмичарки. Код сениорки Ани Ристичевић је припало шесто место на 3.000 метара.

Свим такмичарима АК Чајетина припале су дипломе, које се додељују учесницима који се пласирају у „топ 10” у својој конкуренцији. **М. Ј.**

Сретен Божовић нокаутом до златне медаље у Београду

Чајетинац Сретен Божовић освојио је златну медаљу на „Отвореном првенству Београда” у комбинованим борилачким вештинама (ММА) у сениорској конкуренцији (А класа, до 77 кг). Божовић, који је наступао као члан ужичког КБК „Ере”, у директном окршају за прво место савладао је Стефана Поповића из „Ахилеја”.

– Веома сам задовољан оствареним резултатом. На такмичењу је била врло јака конкуренција, а истакао бих и веома добру организацију. Велики број спонзора, велики број гледалаца, борба под рефлекторима, било је као на професионалним турнирима. Победио сам нокаутом у другој рунди и дошао до најсјајнијег одличја. Ово ми је било прво озбиљније такмичење у претходних пар месеци, мада сам у том периоду имао и неколико турнира мањег формата, а непрекидно сам тренирао у Ужицу и у „Чиготи” са тренером Богићевићем – изјавио је Божовић, додајући да га у наредним месецима очекују још неки турнири, пре свих учешће на такмичењу у Урбасу у децембру. **М. Ј.**

Првенство средњошколаца у стоном тенису одржано у Чајетини

Окружно првенство средњошколаца у стоном тенису први пут је одржано у Чајетини. Дворана „Спортског центра Чајетина” била је домаћин такмичарима из Златиборског округа, а судећи према резултатима, најбољи стони тенис у овом делу Србије игра се у Бајиној Башти.

Прво место у екипној конкуренцији код девојака припало је Гимназији „Јосиф Панчић” из Бајине Баште (Драгана Јелисавчић, Нела Радивојевић). Оне су у финалу биле успешније од ученица Пољопривредне школе из Пожеге, док је треће место припало екипи ужичке Уметничке школе.

Пожеги је припало прво место у појединачној конкуренцији код девојака, а најуспешнија је била Анђела

Пантовић, која је у финалу победила Драгану Јелисавчић (Бајина Башта), а треће место припало је Кристини Јевђић (Ужице).

Борисаву Ђорђевићу из Бајине Баште припала су два прва места у мушкој конкуренцији. У екипној конкуренцији је тријумфовао као део екипе

Техничке школе из Ужица, заједно са Данетом Аврамовићем и Стефаном Савићем. Иза њих су били ученици пријепољске Гимназије и Пољопривредне школе из Пожеге.

Ђорђевић је у појединачној у финалу са 2-0 победио Муамера Трнчића (Пријепоље), а треће место припа-

ло је Јусу Џановићу (Средња школа Нова Варош). Управо је меч полуфинала између Ђорђевића и Џановића привукао највећу пажњу, с обзиром да су обојица на моменте приказали игру достојну знатно старијих и професионалнијих такмичара. Ђорђевић је овај меч решио у своју корист са 2-1, после преокрета.

За домаћина Угоститељско туристичку школу из Чајетине наступали су Дамјан Кузмановић и Алекса Еминовић. Првенство, на којем је наступало осам школа, одржано је уз подршку Спортског савеза Чајетине и „Спортског центра Чајетина”. Најуспешнији такмичари представљаће округ на републичком такмичењу, које ће се одржати у Петровцу на Млави. **М. Ј.**

Резултатски преокрети на почетку сезоне кошаркаша „Златибора“

Кошаркашки клуб „Златибор“ започео је у октобру такмичење у првенству Кошаркашке лиге Србије. Сезону је отворио тријумфом на свом терену против земунске „Младости“ са 79-68, у мечу који је обележио Никола Рондовић, непогрешив у шуту за три поена (5/5).

После тога уследио је пораз у Чачку од екипе „Борца“, која је можда и главни фаворит за прво место. „Златибор“ је на том мечу водио после првих десет минута, али је „Борца“ преокренуо у наставку. На седам минута до краја водили са са +13, „Златибор“ је успео да меч уведе у пенал завршницу (80-78), али нису успели да направе потпуни преокрет.

У мечу трећег кола уследио је пораз на свом паркету од ваљевског „Металца“ са 91-89. После почетног вођства „Златибора“ оба тима су силвито окончала неколико узастопних напада, с тим што је „Металац“ захваљујући ефикасном Дојлу успео да преокрене на 15-11. Добру игру Маројевића у одбрани његови саиграчи су испратили на прави начин у нападу, тако да је „Златибор“ преокренуо резултат већ у уводним ми-

нутима наставка. Вођство су чували све до завршна три минута, када су гости казнили једну изгубљену лопту и поготком Васића поново повели. „Златибор“ је потом брзо узвратио тројкама Бабовића и Павловића.

Чајетинци су боље отворили трећи период и дошли до највеће предности до тада (47-40). „Металац“ се није предавао, успео је поново да изједначи, а „Златибор“ је потом узвратио и стекао вишак од осам поена (62-54). Воркапић је у овом периоду погађао за домаћи тим из неких скоро немогућих позиција.

Тројком управо Воркапића „Златибор“ је почетком последње део-

нице први пут повео двоцифреном разликом (71-61). Металац је, међутим, за само минут и по смањио на поен заостатка, пре свега захваљујући разиграном Ђукановићу. Пет узастопних поена Рондовића поново је „одлепило“ Чајетинце, али Ваљевци веома брзо долазе до новог поравнања (76-76), а после неспортске грешке досуђене Ризнићу и до преокрета (79-83). У општем метежу, Ђукановић је три минута пре краја због пет пенала морао ван игре, а техничке грешке су у тим тренуцима досуђене клупи „Металца“ и Божидару Бабовићу, који је убрзо потом тројком донео ново вођство свом тиму

(85-83). Васићевом тројком „Металац“ је опет повео (85-86) и с тим резултатом се ушло у последњи минут. На пола минута пре краја Неранцић је искористио ситуацију под кошом домаћих и донео три поена вишка својој екипи (85-88). У пенал завршници пресудила је изгубљена лопта домаћих у последњим секундама.

Иначе, „Златибор“ је на овом мечу имао подршку свог некадашњег играча Светозара Поповића.

КК „Златибор“: Смоловић, Воркапић 14 п. 11 ск. 5 ас, Гашић 2, Маројевић 14 п. 8 ск. 7 ас, Бјелица 7 п. 5 ск, Павловић 10, Бабовић 11, Чорбић, Ризнић 5, Рондовић 12, Симовић 12, Лобарев. Тренер: Вања Гуша

КК „Металац“: Ђукановић 19 п. 5 ск. 5 ас, Стаменић 4, Ђуковић 12, Васић 18 п. 7 ас, Дојл 15, Микулић 10, Турбић, Матић, Стефановић, Никчевић, Павловић, Неранцић 13 п. 6 ск. Тренер: Михаило Почек

Ове сезоне „Златибор“ ће осим сениора имати још три такмичарске селекције. Тим јуниора са клупе ће предводити Владан Калоперовић, кадете тренира Душко Пантовић, а млађе пионире Миодраг Милојевић.

И. Јанковић

И у Првој Б лиги одбојкашице „Златибора“ на врху табеле

Иако су у нову сезону Прве Б лиге ушле са примарном амбицијом да се изборе за опстанак у лиги, одбојкашице „Златибора“ забележиле су веома добар старт првенства, најуспешнији у последњих неколико сезона, рачунајући ту и период када су наступале у нижем рангу.

„Златибор“ је после пет одиграних кола на деоби водеће позиције са екипом београдског „Радничког“.

Чајетинке су оствариле свих пет победа, а посебно се истиче она остварена на гостовању у Ивањици (3-1) против истоименог тима, од којег су претходне сезоне поражене у сва три такмичарска меча.

Изабранице Станка Брашанца су на гостовању савладале и београдског „Стерију“ (3-1), на свом паркету оствариле доминантне победе над „Футогом“ (3-1) и краљевачким

„Гимназијалцем“ (3-0), а већ традиционално се њихови дуели са београдским „Краљем“ решавају тек после пет одиграних сетова (3-2).

Успешан низ резултата још је и вреднији ако се у обзир узму и мечеви одиграни у купу. „Златибор“ је у прелиминарним рундама савладао „Гимназијалац“, чачански „Борца“ и „Мокру гору“, остваривши први пут у историји пласман у главни жреб Купа Србије. У мечу који је представљао својеврсни празник одбојке у Чајетини домаће играчице су пружиле равноправну борбу у другом сету, у преостала два периода у томе су их спречили реални квалитет „Спартак“, као и превелика доза респекта према противницама, тако да су Суботичанке ипак показале да су у овом тренутку прејаке и заслужено дошле до победе и пласмана даље (3-0). **М. Ј.**

**ЗЛАТИБОРСКЕ
ВЕСТИ**

Издавач

Агенција за издавачку делатност и маркетинг „Мали Ђира“

Главни и одговорни уредник

Милић Симић

Редакција

Драгана Росић
Мирјана Ранковић Луковић
Иван Јанковић
Мирослав Јевремовић

Штампа

Графос Ужице

Тираж

1.500 примерака

Контакт

064/117-15-99
e-mail: simicmilic@mts.rs

ISSN-2406-2405

Фудбалерима у врху табеле плеј-оф главни циљ

О досадашњим резултатима ФК „Златибора“ и амбицијама говоре тренер Предраг Ристановић и капитен Далибор Дивац

После серије важних победа фудбалери „Златибора“ сада су на другом месту табеле Прве лиге Србије након 12 кола. Из екипе поручују да им је још увек главни циљ пласман у плеј-оф, међу првих осам екипа, не желећи да подижу еуфорију.

Чајетинска екипа везала је седам победа, играла веома добро против калитетних противника савладавши „Телеоптик“, „Слободу“, „Борац“, „Раднички“ (КГ), „Нови Пазар“, „Божанију“, „Будућност“ из Добановаца. „Златибор“ је дошао до првог места са 28 бодова из 11 кола, да би у 12. рунди изгубио од „Синђелића“, трећепласираног тима првенства, и пао на другу позицију. Шеф стручног штаба Предраг Ристановић није задовољан, јер екипа у Београду није одиграла као у седам везаних тријумфа.

– Првенство је сада већ одмакло, ми смо после седам везаних победа дошли на чело табеле. Мислим да смо тај део првенства одрадили одлично и да смо заслужено дошли на то место. Сада нам иде низ тешких утакмица са екипама из самог врха. Прву од тих утакмица нисмо добро одрадили, нисмо били екипа из претходних кола и заслужено смо поражени. „Синђелић“ је без пораза, са четири примљена гола једна од најтврђих екипа у овом рангу такмичења. Тако су играли, тако су нас и победили, једноставно нисмо успели да се прилагодимо тој њиховој игри. Мада смо на крају утакмице могли и да дођемо до неког бода, али он можда не би био заслужен јер смо први део меча одиграли

Предраг Ристановић

доста слабо – каже искусни стручњак који је у каријери водио тимове и у Првој лиги Србије, као и у Суперлиги.

Веру да екипа може да се врати победама има и капитен екипе голман Далибор Дивац:

– Ми идемо у свакој утакмици на победу, ниједну нећемо да се бранимо. Никог се не плашимо, имамо

свако сваког може да победи, али те утакмице које играмо са тимовима из горњег дела табеле ме не плаше. Фудбал је то, свашта може да се деси – оцењује чувар мреже „Златибора“ који је примио седам голова у 12 утакмица, а мрежа му је мировала на шест мечева.

Чврсту одбрану коју чине Анђелковић и Радуловић у средини, односно Миличић и Драгачевић по страни, допуњује Јокић у средини, док су у навали Павловић, Вујић и високи Видић, који је и најбољи стрелац екипе са осам погодака и трећи стрелац лиге. Екипи је у претходне четири утакмице недостајао везиста Владимир Ћировић, чији се опоравак од повреде и повратак на терен ускоро очекују.

Према речима Дивца, главна одлика тима је чврстина: – Предност

„Златибор“ поново лидер Прве лиге Србије

У дерби утакмици 13. кола Прве лиге Србије последњег октобарског викенда фудбалери „Златибора“ су као домаћини на „Швајцарији“ били бољи од до тада водеће „Инђије“ и победили је са 1:0. Том победом поново су преузели прво место на првенственој табели, са два бода више од другопласиране „Инђије“ и три од трећепласираног „Јавор Матиса“, кога „Златибор“ дочекује на „Швајцарији“ у 14. колу. **З. В.**

добар, компактан тим. Десио се пад, што је нормално после толико кола, али идемо опет на победу. Ја верујем у овај тим и стручни штаб да можемо да победимо сваку екипу, као и „Инђију“ и „Јавор“ у следећим колима. Ја се тих мало јачих утакмица ни не плашим толико, колико ових, да кажемо, слабијих. Мада, нема слабијих екипа, сви смо подједнаки,

Златибора“ је што смо чврсти, борбени позади, што доказују и утакмице. Напред смо најопаснији из контре и полуконтре и код прекида. Такав је стил тренера и имамо играче предодређене за то.

Иако је екипа при врху табеле, што је неке изненадило с обзиром да су дебитанти у овом рангу такмичења, тренер Ристановић каже да је и даље основ-

Далибор Дивац

ни циљ пласман у плеј-оф, као и да је тешко правити прогнозе и очекивања.

– Ми и даље имамо тај основни циљ да уђемо међу осам најбољих екипа. У плеј-офу када се поделе бодови ту се већ ништа неће знати јер сви ће бити близу. Тада ћемо видети ко ће на ком месту бити после поделе бодова и да ли су те амбиције за Суперлигу тог момента реалне. Тренутно, желимо да што више бодова да освојимо, да будемо у самом врху. Не можемо обећавати да ћемо сигурно ући у Суперлигу, дуго је првенство, има још 25 утакмица. То је баш много да бисмо знали шта ће се десити на крају – истиче Предраг Ристановић додајући да је јасно колико клуб напредује из дана у дан, с тим што је он једино незадовољан одзивом публике:

– Ако је неко на челу табеле која води у Суперлигу мислим да треба да дође много више публике. Не знам због чега је то тако, скоро сам гледао и кошаркаше, ни ту нисам одушевљен бројем навијача. Мислим да овај стадион треба да буде пун – закључује Ристановић, тренер „Златибора“ који у новембру игра против „Металца“, „Жаркова“, „ТСЦ“-а, „Бечеја“ и „Трајала“. **З. В.**

Са шест остварених победа у претходних седам утакмица фудбалери „Чајетине“ успели су да задрже прикључак са водећим тимовима Златиборске окружне лиге. Водећи на табели и даље је „Јасен“ из Бродарева.

Чајетинци су претходног месеца поражени у трилер утакмици у Косјерићу, од домаће Црнокосе (2-3), што им је био други пораз у 11 одиграних мечева. Али славили су на гостовању „Јединству“ из Каленића са 4-2, иако су

ФК „Чајетина“ са шест победа из седам кола

на полувремену губили. Претходно су убедљиво били бољи као гости против „Сечице“ са чак 6-0, да би потом су у неизвесној утакмици на свом терену победили „Ариљску рампу“ (3-2), као и „Лазарицу“ (4-2).

„Чајетина“ у досадашњем делу првенства игра мечеве у којима се постиже велики број голова, а потврда тога је и голгетерска серија Бранка Радовића и Бранка Цветића који су постигли по девет лигашких погодака. **М. Ј.**

ПОЉОПРИВРЕДНИК

ОПШТИНА ЧАЈЕТИНА, ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ЗА РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ „ЗЛАТИБОРСКИ ЕКО АГРАР“ ДОО

ПРОИЗВОДЊА МЕСА У ГОВЕДАРСТВУ

(наставак претходном издању)

Систем узгоја „Крава-теле“

У зимском периоду са надморском висином изнад 700 метара потребно је обезбедити веће залихе хране, првенствено у виду сена, ако постоје могућности за коришћење силаже она је добродошла код исхране залучених товљеника, што може повећати трошкове производње али и омогућити већи прираст

Имајући и виду да систем држања говеда подразумева слободну испашу најмање шест месеци, да захтева богате пашњачке ресурсе као и да се у зимском периоду говеда хране претежно сеном која се притом слободно крећу, чиме се обезбеђује месо доброг и контролисаног порекла и да су улагања у овај вид узгоја мања него у стајском узгоју и интензивном тову, овај систем држања за планинска подручја која су богата пашњацима представља прави изазов и пострек за производњом квалитетног говеђег меса на овај начин, а који је у потпуности економски оправдан.

Како и колико грла по једном хетару?

Краве се теле саме, без помоћи људског фактора или уз малу помоћ човека. Тај ефекат се постиже избором бикова меснатих раса за приплод, који дају мању телад, те је самим тим и олакшано тељење, а телад касније постижу адекватан прираст (800 гр дневно и више) у зависности од квалитета траве као и додатне исхране.

Након тељења у самом старту, треба почети са привикавањем телад на прихрањивање концентрованим и кабастим хранивом са две недеље живота. Уколико се употребљава квалитетно кабасто храниво, концентрати се

могу у потпуности избећи. Онда од другог месеца теле почиње да конзумира кабасту храну, тачније речено испашу. У летњем периоду поред обезбеђивања адекватне паше, пожељно је укључити за краве и малу количину смешене житарице, а концентровану храну додавати у исхрану пре и после тељења. У зависности од сезоне тељења, врши се и "залучење" телаци, најчешће на јесен, по завршетку испаше (сезонска испаша). Залучена телад се могу користити за производњу приплодног материјала или се тове до узраста од 17 до 21 месец на пашњаку, те се на крају пашне сезоне и са телесном масом од 200 kg до 300 kg, могу продати и за даљи тов. Обично се телад тове до 600 kg, па чак и 700 килограма.

У зимском периоду са надморском висином изнад 700 метара потребно је обезбедити веће залихе хране, првенствено у виду сена, али ако постоје могућности за коришћење силаже она је добродошла код исхране залучених товљеника, што може повећати трошкове производње али и омогућити већи прираст.

Да би имали континуирану производњу ускалађену са сезоном као и одговарајуће потомке врло је битно водити рачуна о времену осмеђавања односно припуста уколико је питању природно парење. На 25 приплоних крива товних и комбинованих раса иде један бик који може обезбедити потомство у здравих плоткиња са разликом у старости потомства од 1 до 3 месеца. Предност природног парења у овом систему је што се искључује људски фактор (праћење еструса, благовремено долазак ветеринара), трошкови осемењавања као и већи проценат оплодње. Тиме се постиже уједначеност производње и заокружен циклус који не изискује дупле послове и контролу у стаду у месецима када треба имати грла која су спремана да поред млека користе и пашу. Тељење у овом узгоју би требало да се заврши најкасније до краја априла почетка маја, тако да на крају пашне сезоне имамо грла за тов и клање, старости од шест месеци и више. Уз чињеницу да се може контролисати и пол грла искључиво поступком ВО коришћењем сексираног семена на мушко или пак женско потомство и у товних раса долазимо до закључка да се озбиљним приступом аде-

кватном синхронизацијом еструса уз већи ангажман човека могу постићи веома добри економски резултати у производњи товљеника или пак приплоних грла.

У зависности од квалитета пашњака на једном хектару је могуће држати једну до три краве са потомцима. У крајевима са више падавина, на бујнијим пашњацима се напасају три краве са потомцима по 1 хектару, а на пашњацима где нема превише падавина држе се најчешће две краве, где је испаша слабија пред крај лета долази једна крава по хектару са потомством.

Тов у систему крива-теле ...

Већ споменуте у претходном издању, расе говеда идеалне за узгој у систему крива-теле су: Абердин-ангус, шароле, лимузин, херефорд и раса комбинованих својстава сименталаца као и мелези ових раса.

Предност код ових раса је што боље искоришћавају лошију крму и имају одличне аклиматизационе способности. Заједничко код већине ових раса је да се не музу, већ млеко троши теле, које сточарима представља једини приход. Међутим постоје фарме које иду и са производњом млека, тако што краве ноћ проводе у штали, па се музу, затим се изводе на испашу и опет музу, али се краве навикавају на дохрану, солило или концентрат.

Исплативост и још по нешто...

Код систем узгоја крива-теле има мање посла са припремом крме, храњењем и збрињавањем ђубрива. Мањи су издаци за ветеринарске услуге и за одржавање плодности земљишта. Препорука је да грла буду смештена у шталама током зимског периода, тачније од новембра до фебруара, како би се евентуално, краве припремиле за телење, а телад која су имала слаб прираст током лета, дохранила и достигла одговарајућу тежину.

Период презимљавања уз смештај који може бити скроман (не-

Само тако могу правити рационалне планове, а према томе и производњу. Простом калкулацијом долази се до тога да ако газдинство има додатне приходе поред овог посла, а определи се за овакав вид производње може држати и десет приплоних крива товних раса и тиме може остварити зараду и оправданост улагања у овај посао, а ако жели већу зараду и континуитет са већим бројем товљеника тај број мора бити знатно већи. По свим економским показатељима број грла у том случају требао би бити преко 50. Важно је знати да се здрава женска грла познатог порекла могу продавати као приплодна грла чиме се постиже већа цена по грлу те стога и већа зарада по једној приплодној криви. Ако узмемо и чињеницу да те краве могу бити и доиље то јест хранити и друга телад као и чињеницу да се на основу тога могу остварити додатни подстицаји од државе за таква грла онда се може остварити и додатни новац који може покривати добар део трошкова производње. Тиме се постиже већа зарада по товљенику односно криви. Цена грла чија ТМ на крају пашне сезоне износи од 250 kg до 300 kg на тржишту је у просеку 300 динара, а за једено такво грло на крају паше постиже се цена од око 75 000,00 динара и више што и није мало, ако се узме да је утрошак људског рада минималан, као и трошкови око исхране.

Податак да на територији општине Чајетина постоје два пољопривредна газдинства која су започела узгој по овом систему и са херефорд расом указују да је интересовање за овај вид узгоја мали, али све већа потреба за говеђим месом као и исплативост производње остављају наду да ће ово подручје добити на значају када је у питању овај систем узгоја тј. производња меса за домаће и инострано тржиште.

Свесни свих чињеница преваходно држава, а и локалне самоуправа треба да подрже напоре који су у овој области почели да дају резултате на обострану корист, јер се само тако може постићи она производња коју је Србија некада и имала као велики произвођач и извозник говеђег меса.

**Текст приредио
Иван Гујаничић
стручни сарадник
Златиборски еко аграр**

Шумска јагода добар начин зараде

Најповољнији природни услови за гајење шумске јагоде су брдско – планинска подручја преко 500 метара надморске висине

Производња шумске јагоде није у великој мери распрострањена у нашој земљи. Због стабилне и високе цене, узгој ове воћке је интересантан. Најбоље успева до хиљаду метара надморске висине. Познаваоци кажу да они који се одлуче на овај вид производње, а сумњају да ли ће успевати на њиховим њивама, не треба да брину уколико у окружењу има шумских јагода. Цветају и рађају од јуна до новембра, до првог снега. Могу да издрже краткотрајне мразеве до минус 5°C. Беру се на свака четири дана, а један живић у сезони у просеку даје 0,5 килограма јагода. Препоручује се да се сади на пет до десет ари, што може за једно домаћинство да повећа кућни буџет. Производ је који свакако има тржиште и перспективу.

Шумска јагода у односу на гајене јагоде, много је ситнија и није толико слатка, али јој је мирис и укус много јачи. Расте по ободима шума. Неке од предности шумске јагоде су могућност бербе од маја, па све до првих мразева, велика отпорност, као и позитивна лековита својства. Сматра се веома перспективном врстом коју би требало омасовити у брдско – планинским пределима.

Најповољнији природни услови за гајење шумске јагоде су брдско – планинска подручја преко 500 метара надморске висине, односно тамо где се могу пронаћи представници дивље шумске јагоде. Локација парцеле треба да буде у близини куће и по могућству у благој сенци са доступном водом за заливање.

Земљиште

Земљиште треба да буде благо кисело (5 – 5,6 рН), плодно, растресито, пропусно, а као предусев најбоље су ливаде и детелина. На изабраној локацији (5 ари) растури се 2 до 3 тракторске приколице добро прегорелог говеђећег или овчијег стајњака и одмах поору. Земљиште уситнити фрезирањем

и пред задње фрезирање унети 25 kg вештачког ђубрива. Третирати против земљишних болести. Фрезирати задњи пут и након тога формирати гредице и поставити црева кап по кап и фолије за земљиште, ручно или машински у зависности од могућности.

Уколико на фолији не постоје готови отвори за саднице потребно их је направити уз помоћ комада заострене пластичне цеви пречника 70 mm. Саднице се стављају у руком направљене рупе у умерено влажном земљишту. Веома је важно да се не затрпа дубоко,

односно да врат корена остане изван земље. Након садње сваку садницу појединачно залити са 0,2 литара прихране. Након тога земљиште добро залити системом кап по кап. Поступак стартног заливања са прихраном поновити након седам дана. На тржишту је у понуди више средстава за прихрану па се препоручује да се при избору средстава за прихрану обави консултација са стручним лицима пољопривредне струке.

Исхрана шумске јагоде се врши заливањем и фолијарним прскањем. Прскање обављати у поподневним часовима, један до два сата пре заласка сунца или најкасније три до четири сата пре кише током дана. Заливање и прихрањивање се обавља у раним јутарњим или касним вечерњим сатима.

Најбољи начин заштите је превентива. Земљиште површине 5

ари, током године потребно је два до три пута залити кроз систем кап раствором од 200 g Trifendera и 100 ml Talstara са око 2000 l воде. Уколико се појаве мишеви, кртице или црви у земљишту или се појави увенуће садница, наведени поступак одмах поновити. Уколико се увенуће садница настави истим раствором саднице залити директно на биљку са 0,2 l раствора по биљци, да се окваси средина бокора и раствор слије за врат корена. Против надземних инсеката по потреби користити органски ин-

центиметара или пажљивим прскањем изникле траве адекватним хербицидом у концентрацији 0,6% (150 ml у 25 ml воде за 5 ари).

Убирање и складиштење шумске јагоде

Берба добро зрелих и квалитетних плодова се обавља сваких 3 до 5 дана, у пластичне гајбе од малина, максимално 1 kg по гајби. Током бербе врши се класирање плодова и то на прву и другу класу које се посебно беру, леде и пакују на следећи начин:

- прва класа састоји се од целих, чистих, добро обојених плодова, без примеса (репљака, трава, лист...)
- друга класа састоји се од зелених (неуједначено обојених), незрелих, деформисаних, оштећених и грудвастих (блок) плодова са страним мирисом.

Плодове одмах по убирању са гајбом ставити у замрзивач који је искључиво намењен за дубоко замрзавање шумске јагоде. Након 24 сата замрзнуте плодове пажљиво изручити у кутије са пластичном кесом, напунити до врха и складиштити у замрзивачу до испоруке. Коначно класирање се врши приликом предаје на откупном месту (хладњачи). Правилним и редовним брањем, брзим процесом замрзавања и правилним складиштењем чува се квалитет и повећава цена производа што је у интересу и прозивођача и откупљивача.

Добра технологија производње, организација на релацији произвођач – откупљивач пружа могућност успешне производње квалитетног производа, који представља врло атрактиван артикул на страном тржишту, што Србији пружа добру извозну шансу.

У изради текста коришћени су сајтови са стручним текствима везани за узгој шумске јагоде као и стручна штампана литература.

**Текст приредио,
И. Г. стручни сарадник
Златиборски еко аграр**

Калцијум позанат као јонски аутобус

Године искоришћавања плодног земљишта имају своје последице на количину калцијума у земљишту. Наш труд да сваке године обновимо плодност земљишта путем уноса ђубрива је редовност на нашим пољима. Након дугог низа година била је уочена појава која се назвала „закон повећаног опадања приноса усева“ што значи да је ђубрење, након дугог низа година постало контрапродуктивно.

Није требало дуго да се схвати у чему је био проблем. Минерална ђубрива која се користе су такве хемијске структуре да њихова дугогодишња употреба доводи до закишељавања земљишта. Као последица закишељавања земљишта долази до мањка хранљивих елемената зато што их је киселост појела.

За неког ко не зна овај закон, на око, делује да усеви споро ничу и да није бачено довољно ђубрива. Уколико се определи да баци још ђубрива даље закишељава земљиште и самим тим чини ситуацију још гором него што јесте.

Шта учинити када мањка калцијум?

Техника уноса калцијума је иста као и за друга минерална ђубрива.

Не треба додавати још истог и правити себи већу штету него треба урадити супротно и неутралисати киселост. То се постиже употребом калцијума. Агротехнички захват који има за циљ смањивање киселости путем уноса калцијума назива се калцизација.

Калцизација се код нас ретко примењује јер је прати глас да је скупа и необавезна. У време када је стекла овај статус јесте била скупа и није било могуће проценити дугорочни ефекат недостатка калцијума. Сада је прича другачија. Пошто су развијене прецизне технике анализе земљишта и прошло доста годи-

У биљном телу има улогу „јонске пумпе“, помаже кретање хранива кроз биљку

на посматрања може се са сигурношћу рећи да је потреба за калцијумом једнака као и потреба за азотом, фосфором и калијумом.

Калцијум у биљном телу има улогу „јонске пумпе“ тј. он помаже кретање хранива кроз биљку. Ситуација недостатка калцијума је у биљном телу иста као када би нама ауто или аутобус у ишао

камена. Такође у грађевинарству се користи као ризла. Млевени кречњак се уноси у земљиште сваке 4 године и може се комбиновати са стајским ђубривом.

Примена минералних ђубрива обогачених калцијумом је практичнија метода у односу на претходну. Пошто је калцијум већ укључен у ђубриво можете рачунати на то да имате унос

но богат калцијумом. Може се наћи у слободној продаји у скоро неограниченим количинама јер је у грађевинарству незамењив. Свалка фарбара има џакове са гипсом. Гипс се може користити сваке године, може се користити и на алкалним земљиштима. Ефекат траје неколико месеци. Уколико се опередите за употребу гипса морате да имате на уму да се гипс користи у пролеће и да је пре употребе гипса анализа земљишта неопходна. Гипс, због велике концентрације калцијума,

јакo споро па нема шансе да се стигне на одредиште на време. Тај „јонски аутобус“ мора да ради као сат и зато је његово присуство у адекватним количинама неопходно.

Постоји неколико начина набавке и уноса калцијума у земљиште:

Примена млевеног кречњака се заснива на ђубрењу парцеле са минералом кречњака који је уситњен као грануле минералног ђубрива. Расипање се врши у јесен 30 дана пред ђубрење. Овако се поступа јер је минерал кречњака споро разградив и до времена пролећне сетве ће бити доступан биљкама. Млевени кречњак се може наћи у слободној продаји или се, у крајњој линији, може набавити у каменолому као споредан производ обраде

калцијума у земљиште. Поставља се питање да ли је та количина калцијума довољна? Тешко је рећи напамет јер морају се узети многи фактори у обзир као што су: стање земљишта, гајена култура, предусев итд. Дора ствар је што се овај метод може стално примењивати па ће, ако не поправи стање, спречити даље закишељавање земљишта.

Доступнији материјали:

Љуске од јаја се могу сматрати као замена за кречњак. Популарне су у баштованству и расадничарству. Згодне су за мале површине и саксије. Припрема је једноставна; самељу се љуске јаја и тиме ђубри. Ова метода се може примењивати сваке године јер је концентрација калцијума знатно мања у односу на кречњак.

Гипс је минерал који је изузет-

може да блокира унос магнезијума, цинка и бакра. Уз урађену анализу земљишта можете тачно знати које количине гипса се могу употребити без бојазни.

Закључак:

Неутрализација киселине која се деценијама накопљала у земљишту је тема којој се мора посветити више пажње. Земљиште које је по својој реакцији неутрално тј. има равнотежу између киселости и алкалности је савршен амбијент за ратарску производњу јер то хемијско стање омогућава најбоље кретање биљних хранива која су растворена у води и самим тим принос по јединици површине постаје бољи или остаје исти стим да је уложено мање у производњу.

Извор: ratarstvo.net